

**Arviointikatsaus OVI-hankkeesta tammikuun ja heinäkuun 2009
väliseltä ajanjaksolta**

Sari Pitkänen ja Antti Peltö-Huikko

Sosiaalikehitys Oy

Elokuu 2009

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
2	Hankkeen toimeenpano	4
3	Hankekumppanuus	5
4	Koulutukset, teemapäivät ja yhdistyskohtainen ohjaus	6
5	Aineistot	8
6	Hankkeen verkostotyö	10
6.1	Arviointi verkostotoimijoiden näkökulmasta	10
6.1.1	OVI-hankkeen tunnettuus	10
6.1.2	Yhteistyön tekeminen hankkeen kanssa	12
6.1.3	Ovi-hankkeen eteneminen tavoitteiden saavuttamisessa	16
6.1.4	Kehittämistoiveet	17
6.2	Arviointi hankkeen tavoitteiden näkökulmasta	19
7	Johtopäätökset	19
8	Kehittämissuosituksukset ja niiden perustelut	21

1 Johdanto

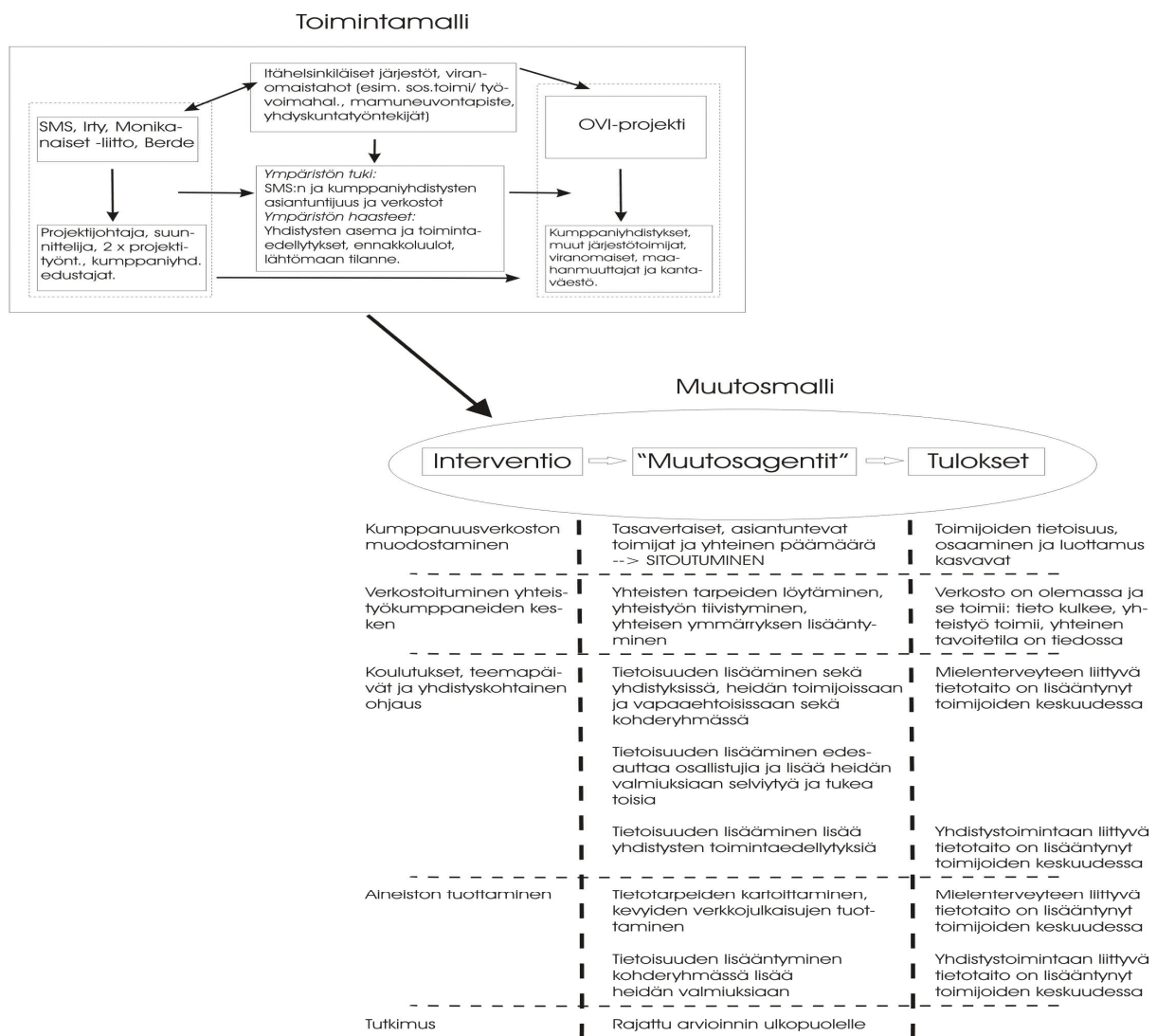
Sosiaalikehitys Oy toteuttaa vuosina 2008–2011 ulkoisen arvioinnin OVI-hankkeesta, joka on Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama ja Suomen Mielenterveysseuran koordinoima kolmen kumppanuusyhdistyksen kanssa toteutettava kehittämishanke. Hankkeen tavoitteena on tuottaa tietoa maahanmuuttajien mielenterveyteen, mielenterveysongelmien ehkäisyyn ja arjessa selviytymiseen liittyvistä näkemyksistä ja kokemuksista, kehittää ja toteuttaa Mielenterveysseuran malleihin pohjautuvia koulutuksia yhdessä kumppanuusyhdistysten kanssa, kehittää yhteistyötä maahanmuuttajajärjestöjen ja muiden Itä-Helsingin toimijoiden välillä sekä levittää kertynyt tieto, kokemukset ja kehitetyt toimintamallit myös muiden hyödyksi. Ulkoisen arvioinnin tehtävänä on arvioida hankkeen toimeenpanoa ja vaikutuksia maahanmuuttajajärjestöjen toimintaan. Arvioinnin kohteena ovat maahanmuuttajajärjestöjen toiminnan kehittäminen, tiedon tuottaminen maahanmuuttajien mielenterveyteen liittyvistä asioista, yhteistyön edistyminen toimijoiden välillä ja kulttuurien välisen tuntemuksen lisääntyminen.

Arviointikysymykset ovat:

- 1) Miten maahanmuuttajajärjestöjen toimintaa on kokonaisuutena pystytty kehittämään? Millaisia vaikutuksia valituilla keinoilla on hankkeeseen osallistuvien maahanmuuttajajärjestöjen toimintaan? Millaisia vaikutuksia hankkeessa kehitettävillä aineistoilla ja koulutuksilla on?
 - a) Millaisia tarpeita kumppanuusyhdistyksillä on ja miten nämä tarpeet on pystytty huomiomaan toiminnan suunnittelussa?
 - b) Millaista aineistoa maahanmuuttajajärjestöt tarvitsevat ja kuinka tuotettu aineisto tähän tarpeeseen vastaa?
 - c) Millaisia koulutuksia hankkeessa on kehitetty ja toteutettu, ja miten ne ovat vastanneet asetettuihin tarpeisiin?
 - d) Miten yhteistyötä on pyritty kehittämään maahanmuuttajajärjestöjen ja muiden itähelsinkiläisten toimijoiden kanssa? Mitä järjestöjä/ toimijoita yhteistyössä on mukana? Puuttuuko joitain olennaisia järjestöjä/ toimijoita?

- 2) Miten kulttuurien tuntemuksen lisääntyminen on näkynyt kumppanuusyhdistysten sekä heidän kohderyhmiensä arjessa? Miten hankkeen toiminta lisää siihen osallistuvien maahanmuuttajajärjestöjen valmiuksia tukea toimintansa piirissä olevia ihmisiä?
 - a) Miten toimijoiden verkostoitumista on pyritty edistämään ja miten se on kumppanuusyhdistysten välillä konkretisoitunut?
 - b) Miten maahanmuuttajien ja kantaväestön tutustumista on pyritty tukemaan ja miten siinä on onnistuttu?
 - c) Millaisia toimivia yhteistyökäytäntöjä ja työvälineitä on juurrutettu kumppanuusyhdistysten toimintaan ja miten tämä näkyy heidän arkityössään?
 - d) Miten kertynyttä tietoa ja kokemuksia on levitetty ja miten levitettyä tietoa on otettu vastaan?

Arvioinnin viitekehyksenä käytettävää Chenin toiminta- ja muutosmallia muutettiin OVI-hankkeen kanssa vuoden 2009 alussa. Toiminta- ja muutosmallissa täsmennettiin hankkeen toimintasuunnitelman mukaiseksi koulutusten osuutta, jota täydennettiin liittämällä mukaan hankkeen tarjoamat teemapäivät ja yhdistyskohtainen ohjaus.

Kuvio 1: OVI-hankkeen arvioinnin viitekehys

Käsillä olevassa elokuussa 2009 valmistuneessa toisessa väliraportissa arvioidaan hankkeen toteutusta ja tuloksia ajanjaksolla 1.1.2009–31.7.2009. Arviointijaksolla on jatkettu hankkeen prosess-

siarviointia seuraamalla sen toimeenpanon onnistumiseen ja edistymiseen vaikuttaneita tekijöitä. Arvioinnissa on jatkettu myös hankkeessa tuotettavan aineiston ja koulutusten toteuttamisen ja niiden maahanmuuttajien tarpeisiin vastaamisen arviointia. Vuoden 2008 arvioinnissa oli erityisenä painopisteenä hankkeessa pilotoitujen koulutusten arviointi. Alkuvuoden 2009 arviointi kohdentuu erityisesti eri toimijoiden väliseen yhteistyön toteutumiseen ja kehittymiseen hankkeessa sekä hankkeen aineistojen arviointiin. Tämä väliarviointiraportti tarkastelee OVI-hanketta projektivuoden puolivaiheessa etenkin sen tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta. Seuraavassa väliraportissa, jossa tarkasteluajankohtana on loppuvuosi 2009, hanketta tarkastellaan painokkaammin varsinaisten arviointikysymysten näkökulmasta. Tällöin voidaan kattavammin todeta, onko hankkeessa pystytty vuoden aikana vastaamaan kumppanuusyhdistyksen tarpeisiin aineistojen, koulutusten ja verkostoitumisen osalta.

Toisessa väliraportissa on käytetty arviointiaineistona kirjallista materiaalia, kyselyä, projektipäällikön haastattelua ja osallistuvaa havainnointia, jonka yhteydessä tiedusteltiin lyhyesti tilaisuuteen osallistujan näkemyksistä. Arvioinnissa käytettyä kirjallista aineistoa ovat olleet mm. hankkeen täsmennetty toimintasuunnitelma, ohjaus- ja johtoryhmien sekä tiimikokousten ja kumppaniyhdistysten tapaamisten muistiot, itsearviointikyselyn yhteenveto ja uutiskirjeet. Lisäksi kirjallisena aineistona on käytetty myös verkostotyöstä tehtyä yhteenvetoa, koulutustarjonnasta kertovaa esitystä ja koulutusprosessikuvausta sekä Suomen Mielenterveysseuran E-Mielenterveys-hankkeen tuottamaa suomenkielistä materiaalia, josta kääntämällä tuotetaan aineistoa OVI-hankkeen tarpeisiin. Osallistuva havainnointi toteutettiin Berde ry:n teemakeskustelun yhteydessä.

Arvioinnissa tiedonhankinta ulotettiin ensimmäistä kertaa kumppaniyhdistyksistä hankkeen verkostotoimijoihin toteuttamalla heille huhtikuun-toukokuun vaihteessa internet-kysely. Maahanmuuttajajärjestöjen kehittämistä ja verkostoitumista koskeva internet-kysely lähetettiin 22 henkilölle ja siihen vastasi 16, jolloin vastausprosentti on 73 %. Kattavasti verkostotoimijoita tavoittaneen kyselyn teemat liittyivät OVI-hankkeen tunnettuuteen, sen kanssa tehtävään nykyiseen ja tulevaan yhteistyöhön, arvioihin hankkeen senhetkisestä edistymisestä ja kehittämistoiveisiin. Arvioinnissa on tiedusteltu yhteistyötahojen näkemyksiä hankkeen tavoitteiden mukaisen toiminnan toteutumisesta kuten monikulttuurisen ymmärryksen ja suvaitsevaisuuden lisääntymisestä sekä maahanmuuttajien ja kantaväestön tutustuttamisesta ja sen onnistuneisuudesta. Kyselyyn saatiin vastauksia monipuolisesti järjestöistä, Helsingin kaupungista, hankkeista ja maahanmuuttovirastosta. Kyselyyn vastanneista organisaatioista 12 % toimii vain maahanmuuttajien kanssa ja 88 % on asiakkaana myös maahanmuuttajia. Selvä enemmistö eli 94 % kyselyyn vastanneista organisaatioista tekee yhteistyötä sekä maahanmuuttaja- että muiden järjestöjen kanssa ja 6 % ainoastaan maahanmuuttajajärjestöjen kanssa.

2 Hankkeen toimeenpano

Vuodesta 2008 poiketen alkuvuonna 2009 hankkeen toimeenpanossa ei tapahtunut sen edistymistä hidastavia asioita. Hankkeen toimeenpanossa merkittävin muutos on ollut yhden projektityöntekijän jääminen perhevapaalle ja uudella tehtävänkuvalla hankkeeseen tulleen työntekijän rekrytoiminen tiimiin. Alkuvuodesta 2009 OVI-hankkeen tavoitteita konkretisoitiin toimintasuunnitelmaan sekä jatkettiin itsearviointia palaverien ja ensimmäistä kertaa kirjallisesti toteutetun arvioinnin avulla. Hankkeessa on hyödynnetty aktiivisesti sisäistä ja ulkoista arviointia, mikä edistää hankkeen toimeenpanoa ja tavoitteiden saavuttamista.

Hankkeen johtoryhmä on päättänyt toukokuussa ulkoisen arvioinnissa esitettyjen havaintojen perusteella, että hankkeessa on keskeistä mielenterveyteen liittyvän tietotaidon levittäminen ja lisäämi-

nen. Painotusta voi pitää tässä hankevaiheessa mielekkäänä, mistä kertovat myöhemmin esiteltävät tämän väliarvioinnin tulokset. Koska OVI-hanke perustuu maahanmuuttajajärjestöjen tarpeisiin, siinä on tärkeää huomioida sekä järjestötoiminnan vahvistamiseen että mielenterveyteen liittyvät päätavoitteet. Järjestöjen tarpeista lähtien on syytä jatkossakin painottaa joustavasti eri toimijoiden tarpeiden ja tilanteiden vaihtelun mukaisesti.

Kehittämistyön seurantaan ja dokumentointiin liittyvänä hankkeen avaintavoitteena on ollut luoda projektihenkilöstölle selkeä ja helppokäyttöinen seurantajärjestelmä, jota henkilöstö käyttää ja dokumentoi säännöllisesti ja tavoitteellisesti. Hankkeen itsearvioinnin mukaan hankkeessa ei toteutettu aivan sen tavoitteiden mukaisesti toimenpiteiden tarjoamista kumppanijyhdistyksille eikä osallistettu niitä seuranta- ja arviointiprosessiin. Seurantajärjestelmän edelleen kehittämiseksi olisikin tarpeen luoda siihen yksinkertaisia käytäntöjä, joilla säännöllisin väliajoin projektitiimissä tarkistettaisiin, että hankkeessa järjestettävät keskeiset toimintamuodot ovat vähintään suunnitteilla.

- Hankkeen toimeenpano on ollut onnistunutta ja se on edennyt kokonaisuutena hyvin.
- Hankkeessa on tavoitteiden mukaisesti onnistuttu seurantajärjestelmän luomisessa ja kehitetty itsearviointia, mutta seuranta- ja arviointijärjestelmää voidaan edelleen kehittää paremmin eri toimintamuotojen toteutumisen ja kumppanijhdistysten näkemykset huomioivaksi.
- Hankkeessa on tärkeää käyttää seuranta- ja itsearviointijärjestelmää myös hankkeen päätavoitteiden eli mielenterveyteen liittyvän tietotaidon ja maahanmuuttajajärjestöjen toimintaedellytysten vahvistamisen toteutumiseen sekä tarvittaessa vaihtaa painopistealuetta, jos toisessa ollaan jäämässä jälkeen tavoitteista.

3 Hankekumppanuus

OVI-hankkeen yhtenä vuoden 2009 päätavoitteena on hankekumppanuuden syveneminen. Tämän tavoitteen täyttämiseen projektihenkilöstö pyrkii siten, että se pitää säännöllisesti ja tavoitteellisesti yhteyttä kumppaneihin sekä suunnittelee, toteuttaa, seuraa ja arvioi toimintaa yhdessä ja yhdistyskohtaisesti. Hankkeen tavoitteena on, että hankekumppaneiden edustajat ovat osallistuneet aktiivisesti työryhmätyöskentelyyn sekä Migrin kyselytuntien suunnitteluun ja toteutukseen. Hanke pyrkii siihen, että hankekumppanit tuntevat toistensa toimintaa ja toimijoita, ja niiden välille on syntynyt yhteistyötä.

Itsearvioinnin perusteella hankkeen projektihenkilöstö on pitänyt aktiivisesti yhteyttä kumppaneihin ja hankkeessa on järjestetty yhteisesti Migrin kyselytunti keväällä 2009. Kumppanijhdistysten erityistarpeita on pyritty huomioimaan esimerkiksi siirtämällä kokousten järjestämisaikoja iltaan, jolloin päivisin työssä olevat yhdistysten edustajat voisivat osallistua vapaaehtoistoimintana toteutettavan hankkeen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Hanke on toiminut tavoitteidensa mukaisesti kumppanijhdistysten toimintaedellytysten vahvistamiseksi auttaessaan pieniä osallistujayhdistyksiä toimitilojen hankinnassa sekä tiedottamalla niille rahoitusmahdollisuuksista ja avustamalla niitä hankehakemusten laadinnassa. Hankkeen yhteistyö on tiivistynyt alkuvuodesta 2009 erityisesti Monika-Naiset Liiton kanssa, joissa OVI-hankkeen toiminta on laajentunut liiton jäsenyhdistyksiin ulottuvaksi ja jossa yhteistyö on konkretisoitunut sekä mielenterveyden edistämiseen että yhdistystoiminnan vahvistamiseen liittyvissä tavoitteissa.

Vaikka hankkeessa tehdään aiempaa tiiviimmin yhteistyötä kumppanijhdistysten kanssa, niiden kanssa toteutettava yhteinen suunnittelu on ollut vähäistä eikä yhteistä seuranta- ja arviointia ole toteutettu. Migrin kyselytuntien toteuttaminen yhteisesti jäi edellisvuotta vähäisemmäksi. Toisaalta

hankkeessa on tarjottu yhdistyksille muita yhteistyön tekemisen areenoita kuten osallistumista Idän Silta -tapahtumaan. Hankkeessa on myös käynnistymässä syksyn aikana verkostoyhteistyönä suunniteltua kaikille yhdistyksille avointa koulutusta.

Hanke on käynnistänyt tavoitteiden mukaisesti hankekumppanuuden syventämisen lisäksi neuvotellut neljännen järjestötoimijan saamiseksi mukaan OVI-hankkeen kumppaniyhdistykseksi. Vuotta 2008 koskevassa väliarvioinnissa todettiin, että hankkeen tulisi tavoitella laajempien vaikutusten aikaansaamiseksi myös suurempaa osallistujakuntaa ja lisätä järjestötoimijoiden määrää, mikä on ollut myös kumppaniyhdistysten toiveena. Vaikka hankkeen tavoitteena oleva neljännen kumppaniyhdistyksen mukaan saaminen on edelleen tärkeää, alkuvuonna 2009 toteutunut yhteistyön tiivistyminen Monika-Naiset Liiton kanssa ja sen jäsenyhdistysten osallistuminen OVI-hankkeen toimintaan on osaltaan vähentänyt sitä painetta, joka hankkeella on uuden osallistujayhdistyksen mukaan saamiseksi toimintaan.

- Hankkeessa on edistytty hyvin kumppaniyhdistyksen kanssa käytävän vuorovaikutuksen lisäämisessä. Kuitenkaan yhdistysten välisessä yhteistyössä eikä yhdistysten kanssa tehtävässä yhteisessä suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa ei ole tapahtunut merkittävää kehitystä.
- Jos hankkeeseen saadaan sen tavoitteiden mukaisesti neljänneksi kumppaniksi riittävän suuri ja hyvin resursoitu liitto tai järjestö, tulosten saavuttamisen kannalta sen rakenne muodostuu erittäin hyväksi. Suurten liittojen tai järjestöjen kautta hankkeella on mahdollisuus tavoittaa vaikuttavuuden näkökulmasta tärkeää suurempaa toiminnan kattavuutta ja pienten yhdistysten osallistumisen kautta edistää hankkeen tavoitteena olevaa maahanmuuttajajärjestöjen toimintaedellytysten vahvistamista, joka on merkittävää niille toiminnan jatkuvuuden kannalta.

4 Koulutukset, teemapäivät ja yhdistyskohtainen ohjaus

OVI-hanke on asettanut vuoden 2009 tavoitteekseen, että Berden, Irtyn ja Monika-Naiset Liiton yhdistysten edustajat osallistuvat hankkeen koulutuksiin sekä uusina toimintamuotoina käynnistyy teemapäiviin ja yhdistyskohtaiseen ohjaukseen. Hankkeessa on tavoitteena tarjota yhdistystoimintaan liittyviä kaikille kumppaniyhdistyksille avoimia koulutuksia MoniNaisten talossa sekä tarjota keväällä valmistunutta ryhmänohjaamisen koulutusta yhdistyksille. Tavoitteena on tarjota yhdistyskohtaista ohjausta MoniNaisten talolla viikoittain, ja Berdelle sekä Irtylle yhdistyskohtaista ohjausta myös rahoituksen hakemiseen. Erityisesti Irtyä koskevana tavoitteena on luoda yhdistykselle ohjauksen avulla omat verkkosivut. Hankkeessa pyritään tarjoamaan yhteisistä tukitarpeista lähteviä yhdistysten yhteisiä teemapäiviä, joista osa järjestettäisiin MoniNaisten talolla. OVI-hankkeen päämääränä on tarjota vuoden 2008 asiantuntija-alustuksia Berdelle ja kaikille Mielenterveyden Ensiapu I -koulutusta sekä kuulla yhdistyksiä uusista alustustarpeista.

Yhdistystoiminnan vahvistamiseksi OVI-hankkeessa toteutettiin alkuvuonna yhdistyskohtaista ohjausta, kaksi teemakeskustelua ja yksi yhdistystoimintaa koskeva koulutus. Hankkeessa on toteutunut kevään 2009 aikana erityisesti Monika-Naiset Liiton jäsenyhdistysten tarpeista lähtevä, mutta myös muille kumppaniyhdistyksille osallistumismahdollisuuden tarjonnut yhdistyksen talousasioiden peruskurssi. Lisäksi hankkeessa järjestettiin Berde ry:lle teemakeskustelu, jonka OVI-hankkeen projektityöntekijä piti yhdistyksen kesäleirillä Arjen Aapinen -oppaan sisältöön rakentuvasti. Hankkeessa on järjestetty Berde ry:n teemakeskustelun lisäksi teemapäivänä Maahanmuuttajaviraston kyselytunti. Monika-Naiset Liiton jäsenyhdistyksille on järjestetty yhdistyskohtaista ohjausta MoniNaisten talolla ja muiden kumppaniyhdistysten kanssa järjestökohtaisina tapaamisina.

Suoranaisesti mielenterveyteen liittyviä koulutuksia tai teemapäiviä ei järjestetty hankkeessa alkuvuodesta yhtään, mutta hankkeessa toteutettiin kaksi maahanmuuttajien mielen hyvinvointia tukevaa teemakeskustelua. Hankkeessa on laadittu alkuvuonna sen koulutus- ja teemakeskustelutarjonnasta kertova esitys. Arvion mukaan tämä palvelee hyvin hankkeen tavoitteiden toteuttamista ja hankkeen toimeenpanoa, sillä todennäköisesti kumppaniyhdistyksiä on helpompi saada hahmottamaan sen kautta hankkeen koulutus- ja teemapäivätarjontaa ja saada ne kiinnostumaan siitä. Koulutus- ja teemapäivien esittelyssä ovat mukana kaksi verkostotoimijoiden kanssa yhteistyönä toteutettavaa asumiseen ja työnhakuun liittyvää koulutusta: Suomen Pakolaisavun Kotilo-projektin kanssa toteutettava Asuminen Suomessa -koulutus sekä TTT-projektin kanssa toteutettava Työnhaku ja työllistyminen Suomessa -koulutus. Tällainen koulutusyhteistyö kertoo hankkeen myönteisestä edistymisestä verkostotyössä sekä hyvästä toimintatavasta pyrkiä edistämään monipuolisesti hankkeen tavoitteena olevaa mielenterveyteen liittyvän tietotaidon lisääntymistä kumppaniyhdistyksissä ja myös lisätä eri kulttuuritaustaisten ihmisten tutustumista toisiin. Toisaalta hankkeessa tehty koulutusten uudelleen jaottelu koulutuksiin, teemapäiviin ja yhdistyskohtaiseen ohjaukseen ei tule esille hankkeen internet-sivuilla, vaikka siitä voisi olla hyötyä verkostotoimijoille.

Hankkeessa on tarjottu kumppaniyhdistyksille mahdollisuutta toiseen järjestötaloushallinnon koulutukseen ja Ryhmät yhdistyksessä -koulutukseen sekä Maahanmuutto psyykkisenä prosessina ja Vanhemmuus uudessa kulttuurissa -teemakeskusteluihin, mutta nämä eivät toteutuneet alkuvuodesta. Syksyllä on käynnistymässä Yhdistys toimijana ja työllistäjänä -koulutus, joka toteutetaan yhteistyössä MoniNaisten talon, OVI - ja TTT-hankkeen kanssa ja johon hankkeen kumppanuusyhdistyksillä on mahdollisuus osallistua. Tällainen kumppaniyhdistysten ja verkostotoimijoiden yhteistyönä suunnittelema koulutus on hyvä alku verkostotyön konkretisoitumiselle ja siitä kumppaniyhdistyksille tarjoutuvan hyödyn lisääntymiselle. Toisaalta hankkeen on kiinnitettävä huomiota MoniNaisten talolla järjestettävien yhteisten teemapäivien toteutustapaan ja sisältöön, jotta se olisi houkuttelevat myös Berden ja Irtyn jäsenistön näkökulmasta.

Vuonna 2008 OVI-hankkeessa pilotoitiin maahanmuuttajille tarkoitettua Mielenterveyden ensiapu -koulutusta, josta osallistujat saavat todistuksen. Hankkeessa laadittu koulutusprosessikuvaus ja muut havainnot osoittavat, että vapaaehtoistoimijoiden kanssa yhteistyössä järjestettävien maahanmuuttajille tarkoitettujen omaehtoisten koulutusten ja teemapäivien järjestämisessä on omat erityispiirteensä. Hankkeen kokemukset kertovat siitä, että koulutusten aikataulujen määrittämisessä, osallistujien kokoamisessa ja tulkkien käytössä voi tulla ennakoimattomia muutoksia. Hankkeessa ei voida siten luoda tietynlaista rutiininomaisesti toteutettavaa pilotoitua koulutusmallia, vaan tärkeää olisi hankkia kokemuksia eri tavoin toteutuneista teema- ja koulutuspäivistä. Tavoitteiltaan ja toiminnaltaan selkiytyneellä sekä maahanmuuttajakoulutuksista kokemuksia hankkineella OVI-hankkeella voisikin olla sen puolivälin läheisyydessä mahdollisuuksia laajentaa koulutustarjontaa laajemmalle kohderyhmälle kuin kumppaniyhdistyksille. Nykyisellä toimintamallilla OVI-hanke on tietyllä tavalla ristiriitainen, sillä se voi tarjota kumppaniyhdistyksille verkostotoimijoiden järjestämiä koulutuksia, mutta niissä toimivat maahanmuuttajat eivät pääse osallistumaan OVI-hankkeen toteuttamiin koulutuksiin ja teemapäiviin.

- Hankkeessa on tavoitteiden mukaisesti tarjottu sekä yhdistystoimintaan että mielenterveyteen liittyviä koulutuksia, teemapäiviä ja yhdistyskohtaista ohjausta. Hankkeen teemapäivistä ja koulutuksista on laadittu niiden konkretisoimista ja markkinointia helpottava esitys. Hanke on onnistunut hyödyntämään verkostoyhteistyötä ja pystyy tarjoamaan kohdennetusti kumppaniyhdistyksille muiden toimijoiden koulutustarjontaa. Hanke on siten edennyt vaiheeseen, jossa se ei enää vain tiedota muiden tahojen koulutustarjonnasta, vaan myös ohjaa kumppaniyhdistyksiä hakeutumaan kohdennetusti joihinkin hankkeen tavoitteita tukeviin ja yhdistysten tarpeita vastaaviin koulutuksiin.
- OVI-hankkeella on tarjottavanaan runsaasti erilaisia koulutus- ja teemapäivävaihtoehtoja. Näiden toteutuminen on kuitenkin jäänyt käytännössä vähäiseksi ja mielenterveyttä koskeva tietotaidon levittäminen yhdistyksille on ollut yhden järjestökohtaisen ja yhden mielen hyvinvointia tukevan teemakeskusteluiden varassa. Hankkeella voi arvioida olevan pilotoidun koulutuksen ja kertyneen kokemuksen enemmän mahdollisuuksia koulutusten ja teemapäivien järjestämiseen kuin mitä alkuvuonna toteutettiin.

5 Aineistot

OVI-hankkeessa on asetettu tavoitteeksi, että Suomen Mielenterveysseuran ylläpitämällä nettisivuilla on joulukuussa englanniksi, somaliksi, soraniksi ja venäjäksi tietoa mielenterveydestä ja mielen terveydenhäiriöistä. Tavoitteena on myös tarjota internet-sivuilla venäjäksi tietoa siitä, mistä ja miten apua ja tukea voi hakea. Muille kielille tietoja avuntarjoajista on tarkoitus kääntää vuonna 2010. OVI-hankkeessa tuotettu aineisto jää pysyväksi osaksi Suomen Mielenterveysseuran verkkopalveluita, jossa sitä pystytään myöhemmin tarpeen mukaan päivittämään.

OVI-hankkeessa käynnistettiin vuoden 2009 alusta suunnitelmien mukaisesti mielenterveydestä ja mielen terveyden häiriöistä kertovan aineiston tuottaminen. Hanke käynnisti aineistojen tuottamiseksi alkuvuodesta yhteistyön Mielenterveysseuran E-mielenterveyshankkeen kanssa. Aineiston teemat liittyvät itsensä vahingoittamiseen ja itsetuhoisuuteen, masennukseen, mielen terveyden häiriöihin ja kriiseihin. Aineiston kääntäjänä toimii venäjän kielelle hankkeen projektityöntekijä, kun englanniksi, soraniksi ja somaliksi käännökset hankitaan ostopalveluna kumppaniyhdistyksiltä tai käännöstoimistoilta. Aineiston käännösprosessi toteutetaan siten, että kumppaniyhdistyksillä on mahdollisuus tarjota kääntäjien lisäksi ammattitaitoista henkilöä käännöksen oikeellisuuden selvittämiseksi. Kumppaniyhdistyksillä ei ole siten mahdollisuutta vaikuttaa aineiston tekstisisältöön, mutta ne voivat myöhemmin esittää internet-sivuilla olevaan osioon kehittämisehdotuksia.

Ulkoisessa arvioinnissa on aineistoja koskevana arviointikysymyksenä selvittää, kuinka hankkeessa tuotettu aineisto vastaa maahanmuuttajajärjestöjen tarpeeseen. Arviointi on tehty keväällä 2009, jolloin kumppaniyhdistykset eivät ole nähneet sitä. Kyseessä on siten yksipuolisesti ulkoisen arvioinnin tuottama näkemys hankkeessa tuotettavasta aineistosta ja sen vastaavuudesta eri kulttuuri-taustasta tulevien henkilöiden tarpeisiin. Kokonaisnäkemys, jossa on mukana myös kumppaniyhdistysten näkemykset vuonna 2009 tuotetusta aineistosta, tuodaan esille seuraavassa väliarvioinnissa. Vaikka arvioitsijoiden tiedossa onkin, että aineisto tulee olemaan E-mielenterveyshankkeessa kehitetyn mukainen, aineistoja on tarkasteltu myös niiden tekstisisältöjen näkökulmasta sen maahanmuuttajien tarpeisiin vastaavuuden pohtimiseksi.

Sisällöltään internet-sivustolle tuotettava aineisto kertoo mielen terveyden häiriöstä enemmän kuin mielen terveydestä ja mielen hyvinvoinnista, mikä on toisaalta ollut kumppaniyhdistysten toivoma painotusalue. OVI-hankkeen aineiston sisällöllisen analysoinnin perusteella käännettävistä teksteis-

tä kriisi -osion voi arvioida palvelevan hyvin maahanmuuttajia. Tekstissä on hyvin tietoa kriisien syistä, oireista ja vaiheista, joista lukija voi hyvin tunnistaa omia tuntemuksiaan. Tekstissä on myös ohjeita sille, mitä henkilön tulisi tehdä kriisitilanteissa ja miten vastata niihin konkreettisesti. Vastaavaa tietoa on saatavilla myös masennusta koskevassa tekstissä, jossa on oireisiin ja syihin liittyviä asioita sekä tietoa hoidosta. Masennusta koskevasta tekstistä saa hyvin tietoa, jos epäilee itsensä tai lähimmäisensä olevan masentunut.

Myös mielenterveyden häiriöt -tekstin voi arvioida soveltuvan hyvin maahanmuuttajien tarpeisiin, sillä siinä tuodaan selkeästi ja kuvaavasti esille oireita. Toisaalta jokin henkilökohtaisesti lukijaa puhutteleva muoto hoidon esittelyn kohdalla saattaisi olla paremmin tarpeita vastaava esimerkiksi niille maahanmuuttajille, jotka ovat havainneet itsessään esiteltyjä oireita, mutta joille mielenterveysteema yhdistyy vain negatiiviseksi mielisairaus-teemaksi. Konkreettinen ja henkilökohtaisesti puhutteleva teksti saattaisi kenties helpottaa hyväksymään omat tuntemuksensa ja hakemaan apua itselleen kuin tekstissä olevat yleisluontoisemmat toteamukset, joissa esimerkiksi kerrotaan ahdistushäiriöisten vähäisestä avun hakemisesta ja runsaasta muiden terveyspalveluiden käyttämisestä. Itsensä vahingoittamisesta ja itsetuhoisuudesta kertovassa tekstissä on paljon hyvää tietoa ongelmien syistä. Syistä kertovia tietoja ja laajaa taustoittavaa eettisistä ohjeista lähtevää esittelyä erilaisista ongelmista tarvitaan, joten tästä näkökulmasta aineisto palvelee maahanmuuttajia. Toisaalta ongelmien oireista ja sen tunnistamista, mikä on raja, mikä on ns. normaalia ja milloin asiaan tulisi puuttua, on vähän tietoa. Teksti ei kohdennu selvästi jollekin lukijakunnalle, ei oireita epäilevälle tai apua lähimmäiselleen hakevalle, vaan on yleisluontoisemmin informoiva.

Kaikki mielenterveyttä koskevat aineisto-osuudet ovat hyvin jäsennellyjä ja selkeitä sekä tekstiltään helppolukuisia, jolloin tekstien voi arvioida sopivan myös omalta äidinkieleltään keskimääräistä heikomman luku- ja kirjoitustaidon omaaville maahanmuuttajille. Venäjänkieliselle maahanmuuttajataustaiselle väestölle, joilla luku- ja kirjoitustaito sekä kouluttautuminen on tavallista eivätkä kulttuurierot suhtautumisessa mielenterveyteen ole suuret, aineiston hyödyntämisessä ei ole todennäköisesti ole vaikeuksia. Toisaalta aineistoa lukiessa herää kysymys, onko siinä huomioitu riittävästi erilaisista kulttuuritaustoista tulevien muuttajien erilaiset näkemykset mielenterveydestä sekä etenkin pakolaistaustaisten maahanmuuttajien vaikeat kokemukset. Erityisesti maahanmuuttajille tarkoitettussa käännetyissä tekstissä voisi olla enemmän tietoa ja esimerkkejä maahanmuuttajuuden näkökulmasta. Monilla pakolaistaustaisilla maahanmuuttajilla on omassa kotimaassaan takana mieltä järkyttäviä kokemuksia, jotka vaikeuttavat mielen hyvinvointiin. Näitä ovat esimerkiksi kidutuskokemukset, joista ei ole mainintaa tekstissä. Tällaisia kantaväestön näkökulmasta epäoleellisia viittauksia voitaisiin tehdä tarvittaessa erilaisten linkitysten tai varsinaista tekstiosiota muuttamattomien lisäysten kautta.

Laittaessa aineistoa internetiin on tärkeää käyttää tehokeinoja tekstin ydinkohtien esille tuomiseen, jolla voidaan helpottaa tekstin luettavuutta niillä, jolla lukutaito tai -halu ei riitä pitkän tekstin lukemiseen. Myös tiedot siitä, mistä apua voidaan hakea, olisi hyvä tulla esille muutenkin kuin tekstin sisällä. Internet-aineiston levittämiskanavana olisi tärkeää käyttää apuna muiden sivustojen kautta linkittämistä. Esimerkiksi Infopankin ja Selma-palvelun internet-sivut, (<http://www.infopankki.fi/fi-FI/mielenterveys/>; http://www.selma-net.fi/page.asp?item_id=864) joilla on tarjolla tietoa maahanmuuttajille mielenterveysongelmista, voisivat tarjota hyvän linkityskanavan mielenterveyttä koskevan tiedon levittämiseen myös muilla kielillä. Vaikka kumppanijyhdistykset eivät osallistu aineiston sisällön kommentointiin, niiden näkemysten kuulemiseen internet-sivustojen kehittämisestä ja niistä tiedottamisen kanavista on tärkeää varata aikaa. Muutoin tietynlaisena aineiston hyödyntämistä ja levittämistä heikentävänä tekijänä on se, ettei hankkeessa tuotettu aineisto tavoita sen toiminnan kannalta keskeisintä tahoja eli kumppanijyhdistysten jäsenistöä.

Suomessa ei ole juurikaan saatavilla eri kielille käännettyä maahanmuuttajille tarkoitettua tai maahanmuuttajien mielenterveydestä kertovaa aineistoa, vaikka mm. masennuksesta ja traumaperäisestä stressihäiriöstä on laadittu esitteitä. OVI-hankkeen tuottamat aineistot ovat siten tärkeässä asemassa tuottaessaan aineistoa mielenterveydestä ja mielenterveyden häiriöistä. Koska maahanmuuttajien mielenterveydestä saatavaa tietoa tarvitaan, hankkeen tulosten ja vaikuttavuuden kannalta olisikin tärkeää pohtia, voisiko hanke ryhtyä tuottamaan jo suunnitteilla olevan internet-aineiston lisäksi muuta aineistoa.

- Arvioinnin havaintojen perustella E-mielenterveyshankkeen ja OVI-hankkeen yhteistyönä tuottama aineisto on informatiivista ja laadukasta. Aineiston voi arvioida soveltuvan hyvin kumppanijohdistuksen tarpeisiin.
- Aineisto on kuitenkin yleisluontoista eikä se kohdennu erityisesti maahanmuuttajien tarpeisiin. Tämän vuoksi OVI-hankkeessa on erityisen tärkeää kuunnella kumppanijohdistuksen näkemyksiä siitä, tarvitaanko tekstin sisältöön vaikuttamattomilla keinoilla muuttaa aineistoa kenties eri tavoin mielenterveyden tematiikan mieltävälle ja kantaväestöön verrattuna erilaisia tarpeita omaavalle lukijakunnalle.
- OVI-hanke saavuttaa aineiston tuottamiseen liittyvän tavoitteensa internet-aineiston tuottamisella. Maahanmuuttajien mielenterveyteen liittyvän tietotaidon lisäämisen näkökulmasta voi kuitenkin pohtia, onko se yksinään riittävä ja riittävän kattavasti erilaisia maahanmuuttajaryhmiä tavoittava aineisto.

6 Hankkeen verkostotyö

6.1 Arviointi verkostotoimijoiden näkökulmasta

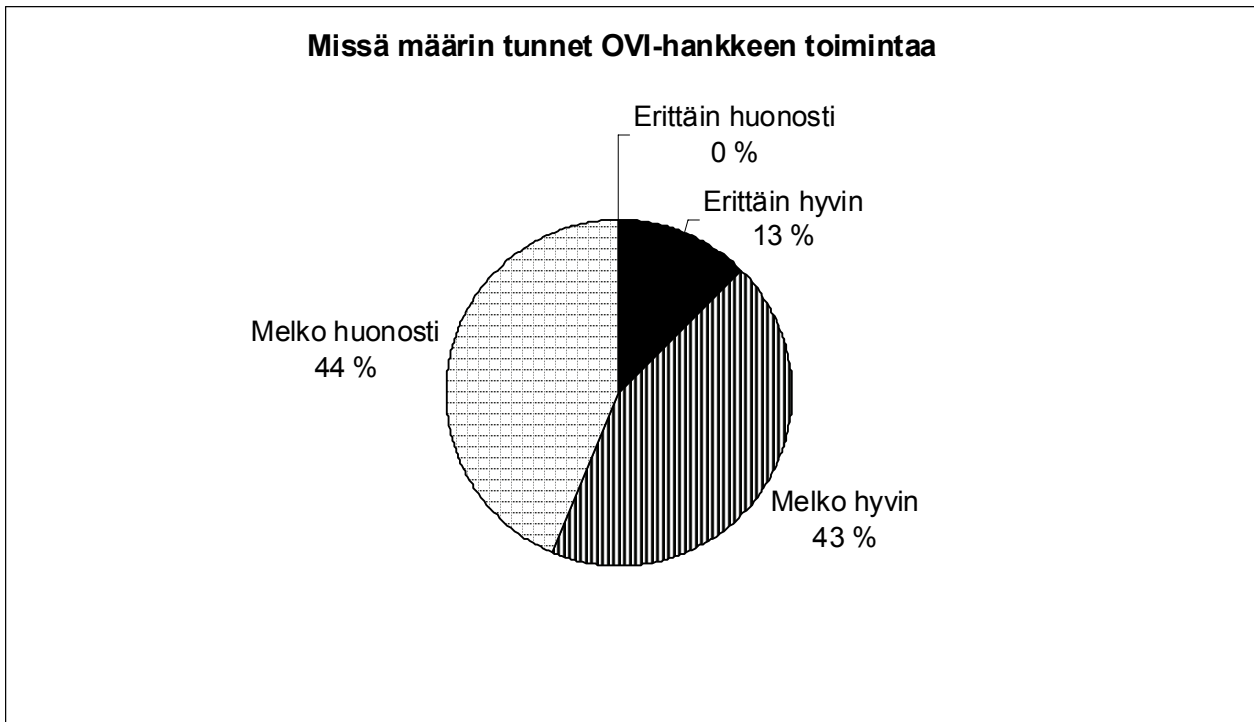
Seuraavaksi esitellään hankkeen verkostotoimijoille suunnatun kyselyn tuloksia. Kyselyn tuloksia on haluttu tuoda yksityiskohtaisesti esille sen vuoksi, ettei vastaavaa tietoa ole hankkeessa muutoin saatavilla. Kyselyn tuloksia lukiessa on syytä muistaa, että OVI-hankkeessa käynnistettiin tavoitteellisempaa yhteistyötä useimpien verkostotoimijoiden kanssa vasta muutamaa kuukautta ennen kyselyn toteuttamista. Kysely toimii siten eräänlaisena verkostotyön alkukartoituksena. Ulkoisessa arvioinnissa toteutetaan pääosin vastaavia kysymyksiä sisältävä kysely seuraavina vuosina verkostotyössä tapahtuvien muutosten selvittämiseksi

6.1.1 OVI-hankkeen tunnettuus

OVI-hankkeessa tehdään verkostotyötä eri tahojen kanssa eri tavoin, jolloin yhteistyön määrä ja toimintamuodot vaihtelevat paljon tiedon välittämisestä ja työryhmiin osallistumisesta kumppanijohdistusten tutustumiskäynteihin. Tämä verkostotyön moninaisuus tulee esille kyselyssä, jossa vastaajien näkemykset OVI-hankkeen tuntemisesta jakautuvat selvästi kahtia. Suunnilleen yhtä usein vastaajat kertovat tuntevansa OVI-hankkeen toimintaa huonosti ja yhtä usein melko hyvin. Noin kymmenesosa vastaajista kertoo tuntevansa OVI-hankkeen erittäin hyvin. Hankkeen tuntevat heikoimmin julkisen sektorin edustajat, joista noin kolme neljäsosaa kertoo tuntevansa hankkeen melko heikosti. Toisaalta julkisen sektorin edustajista noin kymmenesosa kertoo tuntevansa OVI-hankkeen erittäin hyvin. Kyselyn perusteella hanke on verkostoitunut tiiviimmin toisten projektien kanssa, joiden edustajista hankkeen tuntee erittäin hyvin noin kolmasosa ja loput melko hyvin.

Kyselyssä oli mahdollisuus lomakkeessa tiedusteltujen asioiden vastaamisen lisäksi myös vapaaseen kommentointiin. Näissä vastauksissa tuotiin esille, kuinka OVI-hanketta ei ole vielä hyvin

tunnettu, mutta siihen toivottiin tutustuttavan paremmin ja sen toimintaan osallistuttavan nykyistä syvällisemmin jatkossa.

Kuvio 2: OVI-hankkeen tunnettuus

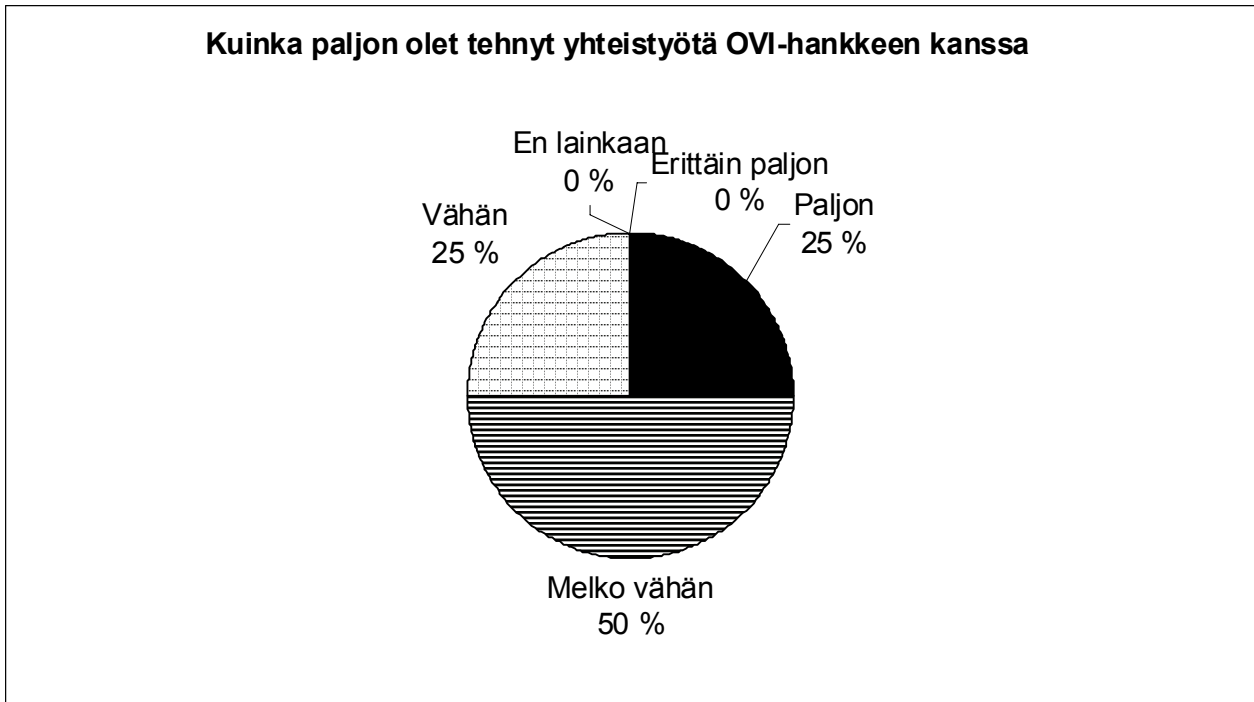
Kyselyyn vastanneet ovat saaneet yleisimmin tietoa OVI-hankkeesta työryhmien ja kokousten kautta. Yleistä tiedon saaminen projektista on myös seminaarien ja tilaisuuksien sekä vuoden 2009 alusta lähtien toimitetun uutiskirjeen kautta, joka on toiminut internet-sivustoa yleisemmin tiedon saamisen väylänä. Hankkeen verkostotyön kannalta voi pitää myönteisenä sitä, että myös OVI-hankkeen kumppanijyhdistykset ovat toimineet internet-sivuja hieman yleisemmin hankkeen toiminnasta välittämisen kanavana. Muuna tiedon saamisen kanavana on ollut vastaajilla tiedon välittyminen projektissa toimivien työntekijöiden kautta.

Taulukko 1: Tiedon saaminen OVI-hankkeesta ja sen toiminnasta %

%	Kyllä	En
Työryhmien tai kokousten kautta	92	8
Seminaarien ja tilaisuuksien kautta	82	18
Uutiskirjeen kautta	82	18
Esitteiden kautta	73	27
OVI-hankkeeseen kuuluvien järjestöjen kautta	67	33
Hankkeen internet-sivujen kautta	62	38
Jokin muu	50	50
Muiden yhteistyötahojen kuin OVI-hankkeeseen kuuluvien järjestöjen kautta	40	60

6.1.2 Yhteistyön tekeminen hankkeen kanssa

Kyselyyn vastaajia pyydettiin kertomaan, paljon ne arvioivat tehneensä yhteistyötä OVI-hankkeen kanssa vastausajankohtaan mennessä. Vastaajista neljäsosa oli tehnyt paljon yhteistyötä hankkeen kanssa, noin puolet melko vähän ja loput neljäsosa vähän. Vaikka hankkeen tunnettuudessa on vastaajan taustan mukaista eroavuutta, yhteistyö tekemisessä ei ilmene suuria eroja. Hankkeissa on hieman muita vastaajaryhmiä useammin paljon yhteistyötä OVI-hankkeen kanssa tehneitä vastaajia, mutta myös muita tahoja useammin niitä vastaajia, jotka ovat tehneet hankkeen kanssa yhteistyötä toistaiseksi vain vähän.

Kuvio 3: Hankkeen kanssa tehty yhteistyö

Vastaajilta tiedusteltiin, minkä hankkeeseen osallistuvien järjestöjen kanssa ne olivat tehneet yhteistyötä. Vastaajat ovat tehneet yleisimmin yhteistyötä Suomen Mielenterveysseuran kanssa. Yhteistyön tekeminen on huomattavasti yleisempää Monika-Naiset Liitto ry:n ja myös Berde ry:n kanssa kuin Irakin Työllistämisyhdistys IRTY ry:n kanssa.

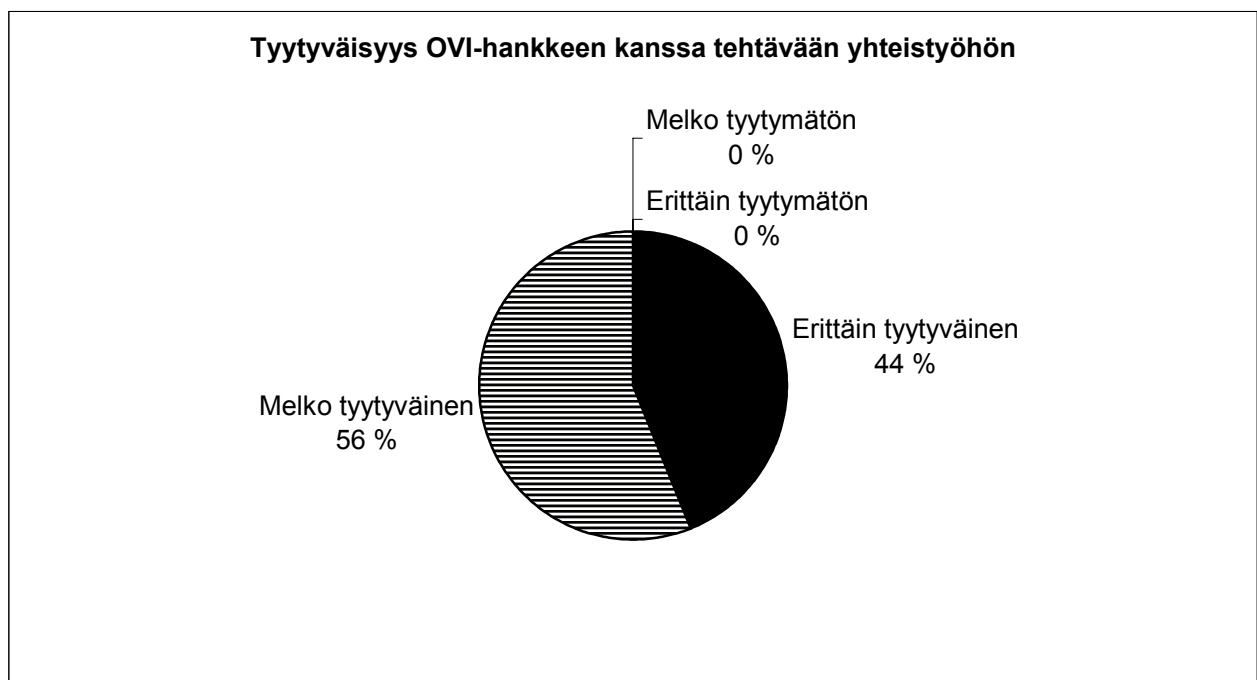
Taulukko 2: Yhteistyön tekeminen kumppaniyhdistysten kanssa

	%
Suomen Mielenterveysseura	94
Monika-Naiset Liitto ry	63
Berde ry	50
Irakin Työllistämisyhdistys IRTY ry	13

Vastaajia pyydettiin kertomaan avokysymyksessä, miten he ovat tutustuneet OVI-hankkeeseen ja mitä sen kanssa tehty yhteistyö on käytännössä. Verkostotoimijat ovat saaneet tietoa hankkeesta joukkopostin ja hanketyöntekijöiden kautta. Lisäksi hankkeen kerrotaan tulleen tutuksi aiempien kontaktien ja yhteistyön kautta. Hankkeen ja verkostotoimijoiden välinen yhteistyö on ollut etenkin tiedon ja kokemusten vaihtoa sekä myös tiedotusyhteistyötä. Hankkeen edustajia on kutsuttu osallistumaan erilaisiin tilaisuuksiin ja kertomaan hankkeesta sekä kuulemaan vastaavasti organisaatioiden toiminnasta. Hanke on osallistunut erilaisiin verkostoihin sekä yhteisiin tapaamisiin ja kokouk-

siin eri tahojen kanssa. Hankkeen kerrotaan olevan mukana yhteistyöverkostojen luomisessa ja järjestämässä yhteisiä maahanmuuttajille suunnattuja tilaisuuksia kuten Migrin kyselytuntia. Yhteistyö on ollut informaation vaihdon ja tilaisuuksiin osallistumisen lisäksi jossain määrin myös asiakasohjaukseen perustuvaa yhteistyötä. Yhteistyötä on tehty myös ohjausryhmätyöskentelyn kautta. OVI-hankkeen kerrotaan tukevan organisaatioiden omaa toimintaan ja siinä tehtävää yhteistyötä. Yhteisten tavoitteiden perusteella verkostotoimijat ovat suunnitelleet yhteistyön tiivistämistä hankkeen kanssa.

Vaikka OVI-hankkeen kanssa tehtävä yhteistyö ei ole vielä kokonaisuutena määrällisesti runsasta, se on ollut hyvin toimivaa. Kyselyyn vastanneista reilu 40 % on erittäin tyytyväinen hankkeen kanssa tehtävään yhteistyöhön ja loput noin vajaat 60 % vastaajista melko tyytyväisiä.

Kuvio 4: Tyytyväisyys hankkeen kanssa tehtävään yhteistyöhön

Vastaajia pyydettiin kertomaan, mitkä asiat ovat toimineet yhteistyössä hyvin ja missä asioissa olisi kehittämisen varaa. Enemmistössä vastauksissa todetaan hankkeen tiedonkulun, sitoutumisen, aika-tilojen ja järjestelyiden toimineen hyvin. Hankkeen työntekijät ovat olleet hyvin valmistautuneita tapaamisiin, olleet aidosti kiinnostuneet aiheista ja tulleet luotettavasti paikalle. Yhteistyötä on vahvistanut toisten tuntemus ja toimiminen yhdistystoimintaan järjestäytyneiden maahanmuuttajien kanssa. Yhteistyötä on ollut vaikea arvioida tilanteissa, joissa se on vasta aluillaan, mutta sen arvioitaisiin olevan tarvittaessa hyvää. Kehittämiskohteeksi mainitaan yhteisten koulutushankkeiden ja muiden vastaavien toimenpiteiden järjestäminen tiiviimmässä yhteistyössä järjestöjen kanssa sekä yhteisten palveluiden suunnittelu ja toteuttaminen yhdistyksille ja järjestöille, jotka ovat yhtäaikaista mukana hankkeen ja vastaajaorganisaatioiden toiminnassa.

Kyselyssä olleissa avoimissa kommentteissa tuodaan esille OVI-hankkeen kanssa tehtävän yhteistyön toimivuus sekä tarve tehdä nykyistä enemmän yhteistyötä ja yhteistoimintaa yhteisen molempuolisen edun saavuttamiseksi. Vastauksissa tuodaan esille osittain päällekkäisen työn tekeminen hankkeen kanssa sekä tarve madaltaa yhteistyön tekemisen kynnystä eri organisaatioiden kesken. Kommentteissa tuodaan esille yhteistyön tekemisen mahdollisuutena uupuneille ja väsyneille

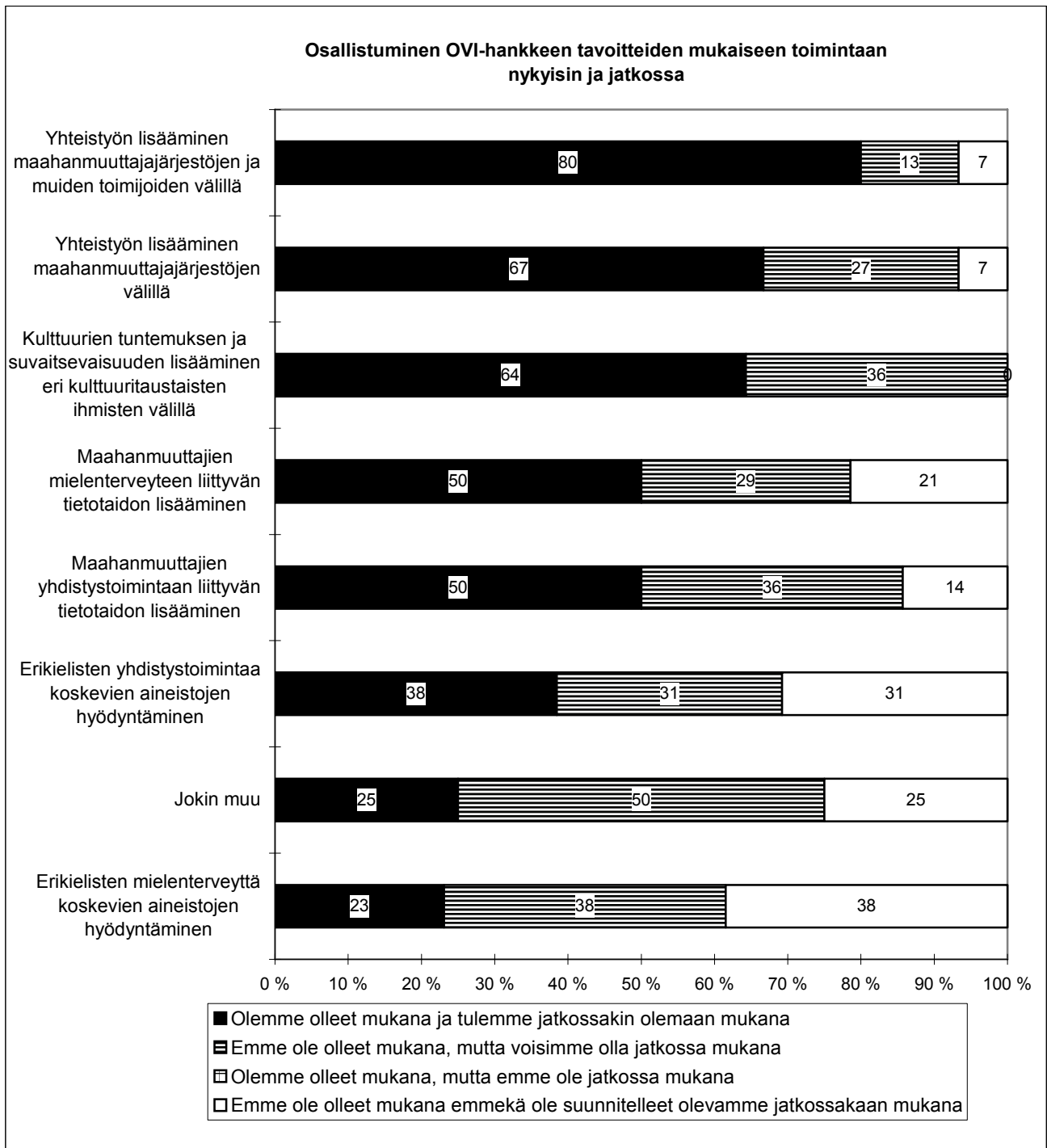
asiakkaille tarkoitetut depressiokoulut, joita voitaisiin tarjota tiiviimmän yhteistyön myötä maahanmuuttajataustaisille, joita ei nykyisin tavoiteta.

Kyselyyn vastaajilta tiedusteltiin, millä tavoin he ovat olleet mukaan OVI-hankkeen tavoitteiden mukaisessa toiminnassa ja arvioimaan, aikovatko ne jatkossa osallistua siihen. Kuten seuraavasta kuvioista ilmenee, vastaajat ovat olleet yleisimmin mukana ja aikovat jatkossakin osallistua yhteistyön lisäämiseen maahanmuuttajajärjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Myös yhteistyön lisääminen maahanmuuttajajärjestöjen kesken sekä kulttuurien tuntemuksen ja suvaitsevaisuuden lisääminen eri kulttuuritaustaisten ihmisten välillä ovat olleet OVI-hankkeessa nykyisiä ja jatkossa verkostokumppaneita osallistuttavia toimintamuotoja.

Osallistuminen maahanmuuttajien mielenterveyteen ja yhdistystoimintaan liittyvän tietotaidon lisäämiseen ovat yhtä yleisesti mainittuja nykyisiä ja tulevia osallistumismuotoja hankkeeseen. OVI-hankkeen verkostokumppaneilla on ollut yleisempää erikielisten yhdistystoimintaa koskevien aineistojen hyödyntäminen. Tästä näkökulmasta hankkeessa tuotettavat mielenterveyttä koskevat aineistot ovat tarpeellisia. Jatkossa, kun Ovi-hankkeen tuottamat mielenterveyttä koskevat aineistot ovat valmiita ja levityksessä, on mielenkiintoista seurata verkostotoimijoiden näkemyksissä tapahtuvaa muutosta asiassa.

Tyytyväisyydestä OVI-hankkeeseen kertoo se, ettei yhdessäkään vastauksista kerrota organisaation olleen mukana jossakin hankkeen tavoitteiden mukaisessa toiminnassa, mutta ei aio osallistua siihen jatkossa.

Avokysymyksessä vastaajia pyydettiin täsmentämään muuta hankkeen mukaista toimintaa, johon organisaatiot ovat osallistuneet ja voisivat osallistua jatkossa. Näistä mainittiin työllisyysasioihin liittyvät toimintamuodot. Toimintaa, jossa vastaajat eivät ole olleet vielä mukana, mutta voisivat osallistua, liittyvät kestäväan kehitykseen ja ympäristökysymyksiin maahanmuuttajajärjestöjen toiminnassa sekä yhteisen koordinoitua ja tiedotusta tarjoavan palvelun tuottamiseen monikulttuuri- ja maahanmuuttajajärjestöille.

Kuvio 5: Osallistuminen hankkeen tavoitteiden mukaiseen toimintaan nyt ja tulevaisuudessa

Vastaajia pyydettiin kertomaan, millä tavoin Ovi-hanke ja siihen osallistuvat maahanmuuttajajärjestöt voivat hyötyä vastaajaorganisaation toiminnasta. Vastauksissa kerrotaan palveluihin ja tietoon, verkostojen ja eri teemojen tiimoilta tehtävistä yhteistyömahdollisuuksista.

OVI-hankkeen kerrotaan voivan hyötyä verkostoyhteistyötä tekevien tahojen toiminnasta siten, että organisaatioiden tuottamista palveluista välitetään tietoa maahanmuuttajille ja he pääsevät hyötymään niistä. Organisaatioilla on työvälineitä ja osaamista maahanmuuttajakysymyksistä, jolloin hankkeelle ja siihen osallistuville järjestöille voidaan tarjota tietoa kotoutumista koskevasta prosessista ja vertaisryhmätoiminnan kehittämisestä eri järjestöjen yhteistyönä. Yhteistyömahdollisuuksia

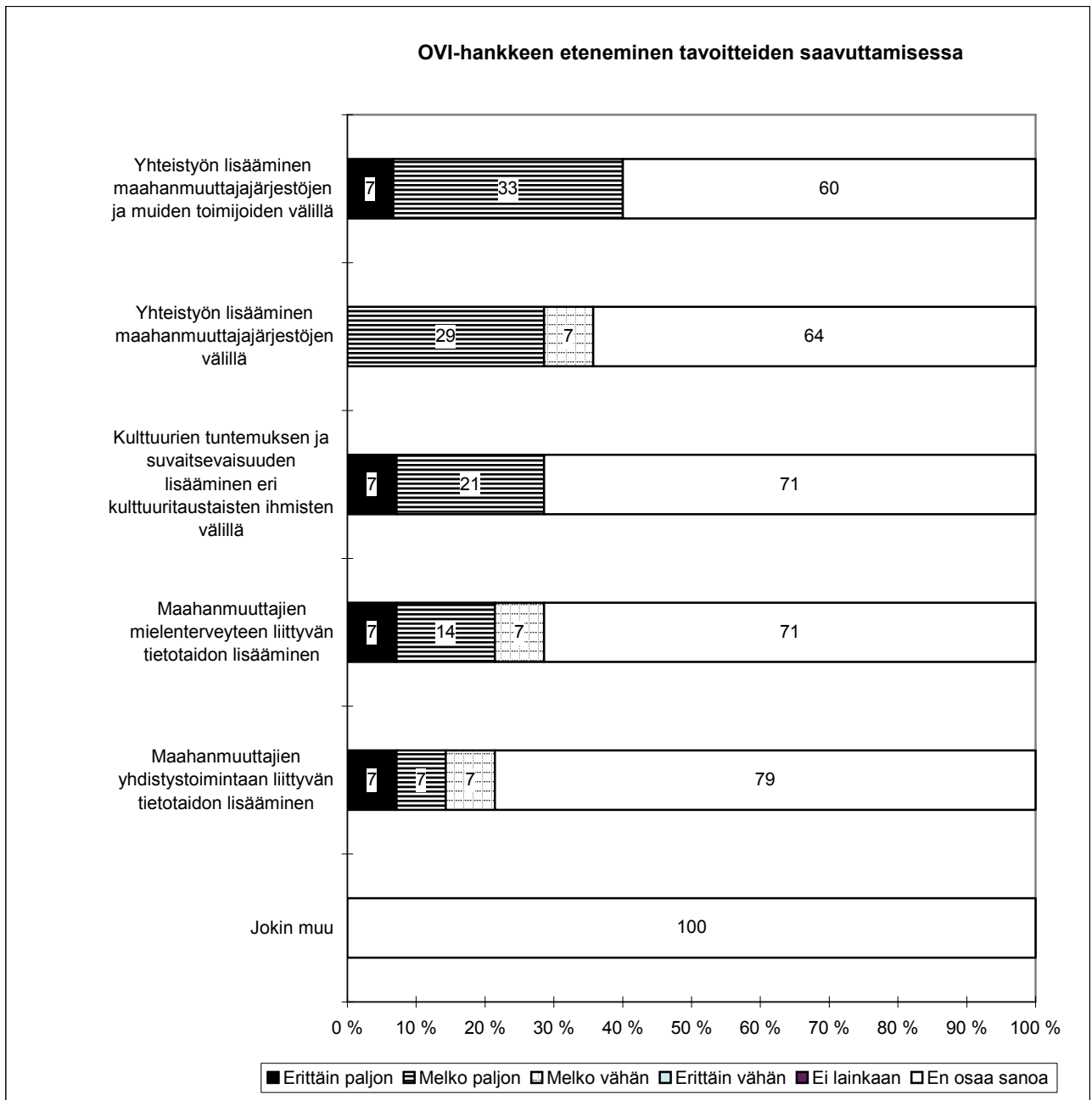
verkostotoimijoiden kanssa on myös materiaalien tuotannossa, jossa hanke voi tuottaa tietoa maahanmuuttajille mielenterveyteen liittyvien kysymysten käsittelyyn.

Hanke voi hyötyä organisaatioiden toiminnasta sen myötä, että verkostotoimijat pystyvät luomaan hankkeen työntekijöille yhteyksiä vastaajien työalueen muihin toimijoihin. Organisaatioiden järjestämään toimintaan osallistumisen kautta maahanmuuttajajärjestöt voivat esimerkiksi päästä vuoropuheluun virkamiesten ja päättäjien kanssa. Organisaatioiden yhteistyöverkoston kautta voidaan saada luotua yhteyksiä erilaisiin kehittämis- ja koulutusalan ammattilaisiin kuten Soccan henkilöstöön, joiden asiantuntemusta voitaisiin hyödyntää hankkeen ohjausryhmässä sekä tutkimus- ja kehittämistyössä. Organisaatioiden toiminnasta saatavaa hyötyä voi vaikeuttaa osin se, että alueella saattaa olla vähän toimivia maahanmuuttajajärjestöjä ja etenkin maahanmuuttajamiehille suunnattuja palveluita on vähän, vaikka organisaatioissa tehtävässä työssä kohdataan heitä runsaasti.

Molempia tahoja hyödyntävää temaattista yhteistyötä voitaisiin tehdä työllisyysasioiden tiimoilta, joissa mielenterveysongelmat ovat suuri työllistymisen este. Myös kestävän kehityksen ja ympäristökysymyksiä voitaisiin tuoda enemmän mukaan maahanmuuttajajärjestöjen toimintaan molemminpuolisesti toiveet ja lähtökohdat huomioiden.

6.1.3 Ovi-hankkeen eteneminen tavoitteiden saavuttamisessa

Kuten edellä on todettu, OVI-hankkeen verkostoyhteistyö on ollut kyselyn vastausajankohtana vasta alkuvaiheessa eikä sen toimintamuotojen vaikutuksia ole ollut helppoa arvioida. Internetkyselyyn vastaajat kertovatkin yleisimmin, etteivät voi arvioida hankkeen etenemistä tavoitteidensa saavuttamisessa. Yleisimmin hankkeen koetaan edenneen yhteistyön lisäämisessä maahanmuuttajajärjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa, jota arvioi tapahtuneeksi noin 40 % vastaajista erittäin tai melko paljon. Seuraavaksi yleisimmin hankkeen arvioidaan edenneen yhteistyön lisäämisessä maahanmuuttajajärjestöjen välillä sekä kulttuurien tuntemuksen ja suvaitsevaisuuden lisäämisessä eri kulttuuritaustaisten ihmisten kanssa, jota arvioi tapahtuneen noin 30 % vastaajista. Hankkeella koetaan olleen enemmän merkitystä mielenterveyteen liittyvän tietotaidon lisäämisessä kuin yhdistystoimintaan liittyvän. Noin 20 % vastaajista arvioi OVI-hankkeen toimineen erittäin paljon tai paljon maahanmuuttajien mielenterveyteen liittyvän tietotaidon lisäämisessä ja harvinaisimmin eli reilussa 10 % vastauksista maahanmuuttajien yhdistystoimintaan liittyvän tietotaidon lisäämisessä.

Kuvio 6: Hankkeen tavoitteiden saavuttaminen

6.1.4 Kehittämistoiveet

Kyselyyn vastaajia pyydettiin kertomaan, millaisia toiveita ja tarpeita niillä on maahanmuuttajajärjestöjen toiminnan vahvistamiseksi. Maahanmuuttajien järjestökentän todetaan vastauksissa olevan monipuolisen, mutta samalla myös sekavan mm. vähäisen järjestäytymisen ja intressiristiriitojen vuoksi. Järjestötoiminnan vahvistamisella kerrotaan olevan merkitystä maahanmuuttajien demokratiavajeen vähentämisestä ja järjestöjen voimaantumisen. Moninaisen järjestökentän toivotaan ajavan jäsentensä etuja sekä tuovan esille tietoa maahanmuuttajien elämäntilanteista ja palvelujen tarpeesta. Maahanmuuttajajärjestöjen toivotaan myös tekevän yhteistyötä ja yhdistävän voimansa tärkeimpiin tavoitteisiin pääsemiseksi sekä toimivan nykyistä useammin palvelutuottajina ja tasa-arvoisempina toimijoina vuorovaikutuksessa.

Järjestötoiminnan vahvistamiseksi toivotaan yhdistysten osaamisen lisääntymistä ja tiedon välittämistä mm. työllistämisestä. Tarvetta on toiminnasta tiedottamiseen ja toiminnan jäsentämiseen, sillä järjestöjen todetaan toimivan usein vain muutaman henkilön varassa. Järjestöjen toimintaa voitaisiin kehittää vahvistamalla niiden tekemää yhteistyötä ja verkostoitumista eri tahojen kuten asukas-toimintaa toteuttavien ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa. Tärkeänä pidetään koordinoitumpaa verkostoitumista ja palveluiden tuottamista, sillä nykyisin arvioidaan tehtävän liian paljon tehoa vievää päällekkäistä maahanmuuttajajärjestöjen lähestymistä ja toimintaa.

Vastaajia pyydettiin keromaan myös siitä, *millaisia toiveita ja tarpeita niillä on maahanmuuttajajärjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön lisäämiseksi*. Yhteistyössä toivotaan lisättävän tiedon välittämistä sekä projektien välisen yhteistyön ja työnjaon pohtimista, sillä tarvetta on eri tahojen oman osaamisen ja roolien pohtimiselle sekä sen hyödyntämiselle maahanmuuttajajärjestöjen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tärkeänä pidetään maahanmuuttajajärjestöjen verkostoitumista, sillä niiden koetaan toimivan usein liian yksin sekä maahanmuuttajajärjestöjen edustuksen sisällyttämistä erilaisiin maahanmuuttajahankkeisiin. Vaikka maahanmuuttajajärjestöjen yhteistyövalmiutta pidetään hyvänä, toiveena on niiden omien tavoitteiden ja resurssien pohtiminen yhteistyön vahvistamiseksi. Tarpeellista on myös maahanmuuttajajärjestöjen tietotaidon lisääminen palveluiden tuottamisessa ja asumiseen liittyvissä asioissa, joiden kautta pystytään edistämään maahanmuuttajien asukasosallisuutta. Vaikka maahanmuuttajajärjestöjen järjestäytymistä pidetään tarpeellisena, tärkeänä pidetään myös tukimuotojen kehittämistä yhdistyksiin järjestäytymättömille maahanmuuttajayhteisöille.

Vastaajilta tiedusteltiin myös sitä, *mitä toiveita ja tarpeita niillä on maahanmuuttajien mielenterveyttä koskevan tiedon ja koulutuksen saamiseksi*. Tällaiselle tiedolle ja koulutukselle todetaan olevan aina tarpeita. OVI-hankkeen tekemää työtä pidetään tärkeänä ja sen toivottaisiin ottavan mielenterveyttä koskevan tiedon ja koulutuksen pääasialliseksi tehtäväkseen. OVI-hankkeen toivotaan tuottavan maahanmuuttajille omakielistä tietoa mielenterveydestä ja edistävän heidän mahdollisuuttaan saada omakielisiä palveluita. Tärkeänä pidetään tiedon lisäämistä mielenterveyteen liittyvistä asioista, jotka ovat monesti tuntemattomia. Tarpeellista on myös edistää mielenterveysongelmien varhaisempaa tunnistamista sekä niistä puhumisen kehittämistä perusterveydenhuollossa ja sosiaalityössä, sillä mielenterveyskysymykset ovat haasteellisia kohdattavaksi sekä kantaväestön että maahanmuuttajataustaisten asukkaiden kanssa. Vastauksissa tuodaan esille se, kuinka hanke voisi toimia enemmän kaupungin tasolla maahanmuuttajien mielenterveysasioita koskevan koulutuksen tarjoajana sosiaali- ja terveystoimessa, jossa sille on runsaasti tarvetta. Tällaisen koulutuksen valmistelussa ja tarjoamisessa olisi mahdollisuus tehdä yhteistyötä kaupungin kehittämisspalveluiden kanssa.

- OVI-hankkeesta on saatu tietoa etenkin työryhmien tai koulutusten, seminaarien ja tilaisuuksien sekä uutiskirjeen kautta.
- Hankkeen verkostotoimijoiden näkemykset hankkeen tunnettuudesta jakautuvat melko hyvän ja melko huonon tunnettuuden välisesti. Yhteistyötä on tehty yleisimmin Suomen Mielenterveysseuran ja kumppaniyhdistyksistä Monika-Naiset Liiton kanssa.
- Vaikka yhteistyötä on tehty tavallisimmin melko vähän tai vähän, kaikki verkostotyöyhteistyötahot ovat melko tyytyväisiä tai tyytyväisiä hankkeen kanssa tehtävään yhteistyöhön. Myönteistä on ollut hankkeen tiedonkulku, sitoutuminen sekä aikataulujen ja järjestelyiden toimivuus. Kehittämiskohteina nostetaan esille toimenpiteiden järjestäminen tiiviimmässä yhteistyössä yhdistysten kanssa sekä palveluiden yhteinen suunnittelu ja toteuttaminen yhteistyötahojen kanssa.
- Verkostotyössä on yleisintä vastaushetkellä ja myös jatkossa yhteistyön lisääminen maahanmuuttajajärjestöjen ja muiden toimijoiden sekä maahanmuuttajajärjestöjen välillä, sekä kulttuurien tuntemuksen ja suvaitsevaisuuden lisääminen eri kulttuuritaustaisten ihmisten välillä. Nämä ovat myös niitä asioita, joissa OVI-hankkeen arvioidaan edenneen eniten toimintansa

aikana.

- Verkostotoimijoille OVI-hankkeen järjestämät mielenterveyttä edistävät koulutukset ovat olleet suhteellisen tuntemattomia ja niiden vaikutukset arvioidaan vähäisemmiksi kuin verkostoitumiseen liittyvien tavoitteiden edistymisen. Verkostoyhteistyötahoilla on ollut harvinaisinta erikielisten mielenterveyttä koskevien aineistojen hyödyntäminen, joten tälle OVI-hankkeen toimintamuodolle sekä mielenterveyttä koskevien koulutusten toteuttamiselle on selvästi tarvetta verkostotoimijoiden näkökulmasta.

6.2 Arviointi hankkeen tavoitteiden näkökulmasta

OVI-hanke on asettanut vuoden 2009 avaintavoitteekseen, että jokaiselle kumppaniyhdistykselle on löytynyt hankkeen verkostoista vähintään yksi uusi yhteistyökumppani, yhteistyöfoorumi tai yhteistyön muoto. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi projektihenkilöstön tehtävänä on tehdä säännöllistä ja tavoitteellista verkostotyötä, tiedottaa verkostoissa ja verkostoista sekä pitää kumppaneita verkostoissa aktiivisesti esillä. Tavoitteeksi on määritetty, että projektihenkilöstö kannustaisi kumppaneita verkostotyöhön.

Edellisessä väliarvioinnissa todettiin hankkeen tavoitteisiin ja verkostoitumiseen liittyvien päämäärien kirkastuneen ensimmäisen vuoden aikana, mutta tarvetta oleva verkostotyön konkretisoitumiselle kumppanusyhdistysten ja muiden toimijoiden kesken. Hankkeen toisena varsinaisena toteutusvuotena tätä on tapahtunutkin. Hankkeessa on laadittu vuoden 2009 alussa verkostotyön kartoitus vuoden 2008 toteutumasta ja hankkeen verkostokartta. OVI-hankkeessa käytyjen itsearviointikeskusteluiden sekä verkostotyöstä tehdyn yhteenvedon ja kuvioiden myötä hankkeen verkostotyö on konkretisoitunut, jäsentynyt ja jämäköitynyt selvästi.

OVI-hanke on saavuttanut verkostotyölle asettamansa avaintavoitteensa keväällä 2009, sillä jokaiselle kumppaniyhdistykselle on löytynyt jokin yhteistyökumppani tai yhteistyömuoto hankkeen verkostosta. Näitä ovat Berde ry:n tutustuttaminen Terve- ja turvallinen kaupunki -rahoitusmuotoon, Irty ry:n ja Vuosaaren lastensuojelun verkottaminen sekä Monika-Naiset liiton, OVI-hankkeen ja TTT-hankkeen yhteiskoulutus. Verkostotyön edistyminen tulee esille myös edellä mainitun mukaisesti yhteistyötahojen tuottamien koulutusten hyödyntämisessä hankkeen koulutustarjonnassa ja koulutusten yhteissuunnittelussa. Toisaalta verkostotyön laajentumisen myötä hanke saa erilaisia toiminta- ja yhteistyöehdotuksia, joiden myötä OVI-hanke joutuu yhä enenevästi pohtimaan sen perustehtävää ja linjauksia.

- Hankkeen verkostotyö on selkiytynyt, vahvistunut ja konkretisoitunut. Vaikka verkostotyö on vielä suhteellisen alkuvaiheessa ja siinä on kehittämiskohteita, siinä on tapahtunut myönteistä kehitystä sen ulottuessa konkreettisesti kumppaniyhdistysten tasolle.

7 Johtopäätökset

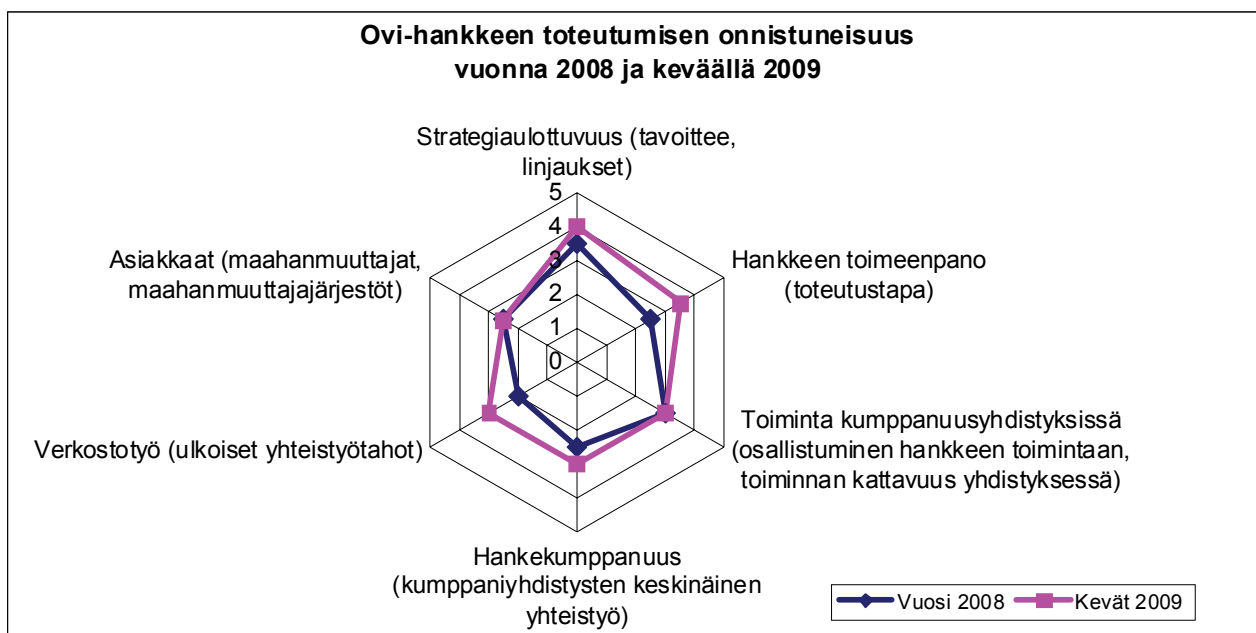
Ovi-hankkeen toiminta on edennyt sujuvasti kevään 2009 aikana. Hankkeen toiminta on jämäköitynyt tavoitteiden muuttuessa yksityiskohtaisemmiksi ja suunnitelmien edetessä toimeenpanovaiheeseen. Hankkeen strategialuottavuus on terävöitynyt entisestään, kun mielenterveyden tukemisen ja yhdistystoiminnan vahvistamisen suhteen on täsmennetty linjauksia. Myös hankkeen toimeenpano on kehittynyt samoin kuin sen itsearviointi- sekä seurantamallit kuten prosessien kuvaukset.

Hankkeen yhteistyö hankekumppaneiden kanssa on tiivistynyt ja Monika-Naiset Liiton jäsenyhdistyksen tuleminen laajemmin mukaan toimintaan on laajentanut hankkeen osallistujakuntaa. Toisaalta kumppanuusyhdistyksissä yhteistyön lisääntymistä on tapahtunut pääasiassa niiden avaintoimijoiden kanssa käytävässä vuorovaikutuksessa eikä yhteistyö järjestön muiden toimijoiden kanssa yleistynyt. Myös projektihenkilöstö kokee kumppaniyhdistysten vähäisen osallisuuden hankkeen tavoitteiden määrittelyyn, itsearviointiin ja seurantaan osallistumiseen yhdeksi keskeisimmistä kehittämiskohteista. Hankkeen verkostotyö hankekumppanuuden ulkoisten yhteistyötahojen kanssa on lisääntynyt. Vaikka kumppaniyhdistykset ovat löytäneet verkostosta jonkun yhteistyötahon tai toimintamuodon, selvästi aktiivisimmin verkostoitumisessa ovat esillä OVI-hankkeen projektityöntekijät.

Hankkeen toimintamuodoista koulutusten jäsentäminen koulutuksiksi, teemapäiviksi ja yhdistyskohtaiseksi ohjaukseksi on täsmentänyt toimintaa. Yhdistyskohtainen ohjaus on havaittu onnistuneeksi keinoksi yhdistysten toimintaedellytysten vahvistamisessa. Toisaalta hankkeen järjestämien koulutusten volyymit ovat kuitenkin pienet ja teemapäiviä on ollut vain kaksi. Mielenterveydestä ja mielenterveyden häiriöistä kertovan aineistojen suunnittelu ja toteuttaminen ovat edenneet hankkeessa suunnitelmien mukaisesti. Verkostoyhteistyötahojen kyselyn tulokset vahvistavat näkemystä, jonka perusteella OVI-hankkeelta odotetaan erityisesti tiedon ja osaamisen vahvistamista maahanmuuttajien mielenterveyteen liittyvissä asioissa. Kumppaniyhdistykset on otettu aktiivisesti mukaan koulutusten ja teemapäivien suunnitteluun, mutta se on ollut vähäisempää aineistojen valinnassa.

Hankkeen asiakkaiden eli kohderyhmänä olevien maahanmuuttajajärjestöjen ja maahanmuuttajien saama konkreettinen ja laaja-alainen hyöty on ollut vielä kokonaisuutena suhteellisen vähäistä, mikä on ymmärrettävää OVI-hankkeen nykyisessä toteutusvaiheessa. Näitä ovat hankkeen kulttuurien tuntemuksen lisääntymiseen sekä maahanmuuttajien ja kantaväestön tutustumiseen liittyvät hankkeen tavoitteet.

Seuraavaan kuvioon on koottu arvioitsijoiden näkemyksiä siitä, mihin suuntaan hankkeessa on tapahtunut muutoksia strategisuudessa, hankkeen toimeenpanossa, hankekumppanuudessa, verkostotyössä ja maahanmuuttajien saamassa hyödyssä hankkeessa.

Kuvio 7: Ovi-hankkeen toteutumisen onnistuneisuus vuonna 2008 ja keväällä 2009

8 Kehittämissuosituksukset ja niiden perustelut

Koulutukset, teemapäivät ja yhdistyskohtainen ohjaus

OVI-hankkeella on tarjottavanaan hyvin monipuolisesti koulutusta maahanmuuttajajärjestöjen yhdistystoiminnan kehittämisen tueksi ja maahanmuuttajien mielenterveyttä koskevan tiedon tarjoamiseksi. Hyvästä tarjonnasta johtuen koulutuksia, teemapäiviä ja yhdistyskohtaista koulutusta olisi tärkeää tarjota kumppaniyhdistyksille jatkuvasti jokaisena vuodenaikana. Hankkeen ensimmäisessä väliarvioinnissa todettiin, kuinka hankkeen kumppaniyhdistysten järjestökohtaisiin toiveisiin perustuva ja niiden tarpeiden mukaan järjestettävä toiminta mahdollistaa uusien toimijoiden mukaan tulemisen hankkeeseen eri vaiheissa. Hanke on kohtalaisen hyvin resursoitu ja suuren sekä kokeneen järjestön toteuttama hanke, jossa pystytään hyödyntämään olevassa olevaa osaamista ja materiaaleja. Nykyisessä toimintamuodossaan OVI-hankkeen järjestämä toiminta ei kuitenkaan ole avointa muille kuin hankkeen kumppaniyhdistyksille. Hankesuunnitelmaan sisältyy tausta-ajatuksena, kuinka projekti voisi jossain vaiheessa kohdentaa mielenterveyteen liittyvän tietotaidon levittämistä koulutusten avulla kumppaniyhdistyksiä laajemmin maahanmuuttajille heidän mielen hyvinvointinsa tukemiseksi.

Vuotta 2008 koskeneessa väliarvioinnissa todettiin, kuinka hankkeen vaikuttavuuden ja tulosten levittämisen näkökulmasta hankkeessa olisi tärkeää pyrkiä tavoittamaan myös määrällisesti laajempaa kohdeyleisöä. Koska kumppaniyhdistyksissä on pieniä järjestöjä, joilla on rajalliset resurssit yhteisen toiminnan suunnittelun ja toteuttamiseen, niiden tarvitsema koulutus- ja teemakeskusteluiden määrä on suhteellisen rajattu. Arvioinnissa on noussut esille etenkin mielenterveyteen liittyvän tietotaidon lisäämisen ja levittämisen tarve, johon OVI-hanke pystyy vastaamaan. Hankkeen verkostotoimijoille suunnatun kyselyn perusteella etenkin hankkeen mielenterveyttä koskeville koulutuksille ja teemapäiville olisi tarvetta laajemminkin. Hankkeen olisikin hyödyllistä pohtia, voisiko se laajentaa mielenterveyttä koskevan tietotaidon levittämiseen liittyvien koulutusten osallistujakuntaa kumppaniyhdistyksistä muille toimijoille. OVI-hankkeessa on tarjottavana myös maahanmuuttajajärjestöjen kansalaistoimintaa vahvistavaa yhdistyskohtaista ohjausta, jota ei ole muualla saatavilla. Yhdistystoimintaan liittyvää yleiskoulutuksen tarjoaminen kumppaniyhdistyksiä laajemmalle kohdejoukolle ei puolestaan vaikuta ajankohtaiselle päällekkäisen tarjonnan vuoksi. Kuvainnollisesti sanoen hanke voisi ryhtyä tavoittelemaan maahanmuuttajia sen järjestämään toimintaan ”onkimenetelmän” sijasta käyttämään ”haavimenetelmällä”, jossa ei haettaisi yksittäisiä järjestöjä suoraan kumppaneiksi, vaan laajemmin mielenterveydestä tai yhdistystoiminnasta kiinnostuneita maahanmuuttajia.

OVI-hankkeessa järjestettyjen koulutusten osallistujakunnan laajentamisella voitaisiin vähentää koulutusten peruuntumisia liian vähäisen osallistujamäärän vuoksi sekä saada paremmin hyödynnettyä projektihenkilöstön osaamista ja heidän hankkeessa saamaansa koulutusta. Koulutusten järjestäminen tulkattuna laajentaisi niiden osallistujakuntaa kumppaniyhdistyksiä laajemmalle samaan kieliryhmään kuuluvalla kohdejoukolle. Toisaalta suomenkielellä järjestettävissä koulutuksissa olisi mahdollisuus edistää eri kulttuuritaustoista tulevien ihmisten tutustumista toisiinsa. Hankkeen kokonaisuus ei ennakoarvion perusteella kärsisi koulutusten osallistujakunnan laajentamisesta, jos toiminnan pääpainopiste säilyy kumppaniyhdistyksissä ja niiden yhdistystoiminnan edellytysten vahvistamisessa.

1. Ulkoiset arvioitsijat ehdottavat, että OVI-hankkeessa ryhdyttäisiin suunnittelemaan koulutusten ja teemaryhmien laajentamista kumppaniyhdistyksiä laajemmalle kohderyhmälle.

Mielenterveyttä ja mielen hyvinvointia koskevat aineistot

Arvioinnin perusteella hankkeen aineistojen tuottaminen on edennyt tavoitteiden mukaisesti. Arvioinnin yhteydessä on tullut korostuneesti esille myös verkostotoimijoiden kyselyn yhteydessä, kuinka maahanmuuttajien mielenterveydestä kertovaa aineistoa on vähän saatavilla. Vaikka sitä olisi saatavilla helppolukuisena mielenterveyden ongelmista kertovana suomenkielisenä tai käännettynä tekstinä, aineistoa ei ole tarjolla heikon luku- ja kirjoitustaidon omaaville maahanmuuttajille. Hankkeessa tuotetaan materiaalia pysyvään Suomen Mielenterveysseuran internet-palveluun, josta aineistosta kiinnostuneet voivat lukea ja tulostaa sitä. Internet-pohjaisen palvelun voi arvioida kohdentuvan hyvin maahanmuuttajien tarpeisiin, sillä maahanmuuttajien mediankäyttöä selvittäneen tutkimuksen¹ mukaan he käyttävät keskimäärin enemmän internetiä kuin kantaväestöön kuuluvat. Toisaalta koulutuksen ja työelämässä mukanaolon tuomat erot näkyvät maahanmuuttajien mediankulutuksessa samalla tavoin kuin kantaväestön. Hyvin koulutetut osaavat hankkia tietoa ja seuraavat mediaa monipuolisesti ja käyttävät runsaasti internetiä, kun taas vähän koulutetut tai kokonaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat ovat päinvastaisessa tilanteessa. Tutkimuksessa on nostettu esille erityisesti kouluttamattomina pakolaisina saapuneiden naisten ja iäkkäiden paluumuuttajanaisten osallisuus uusien tieto- ja viestintätekniikoiden käyttäjinä.

Hankkeessa olisikin tarpeellista pohtia, onko se asettanut hankkeen aikana tuotettavan aineiston määrää ja laatua koskevat tavoitteensa riittävän korkeiksi vaikuttavuutta ja juurtumista ajatellen. Aineistojen tuottamisessa ei tulisi myöskään unohtaa niiden tuottamisen jälkeen keskeistä vaihetta eli juurruttamista ja levittämistä. Hankkeessa ei ole tavoitteena eikä sillä ole mahdollisuuksia tuottaa laajoja julkaisuja. Kuitenkin pelkän nykyisissä suunnitelmissa olevaan internet-aineiston varaan jääminen voi tarkoittaa sitä, että esimerkiksi kumppaniyhdistysten jäsenistä osalla on vähäiset mahdollisuudet hyödyntää hankkeessa tuotettua aineistoa. Kumppaniyhdistysten kielille käännettyä tiivistä esitemateriaalia voitaisiin käyttää esimerkiksi koulutuksissa, sillä konkreettiset mielenterveydestä kertovat aineistot voisivat saada osallistujat tehokkaammin kiinnostumaan lisätiedon hankkimisesta.

Mielenterveyttä koskevan tietotaidon levittämistä tukevan aineiston tuottamisessa olisi mahdollista käyttää Suomen Mielenterveysseuran olemassa olevaa, E-mielenterveyshankkeen kanssa yhteistyönä tuotettua materiaalia ja mahdollisesti myös myöhemmin valmistuvan tutkimuksen tuloksia. Käännöstöiden sekä viestinnän sisältöjen ja ulkoasun suunnittelutyön kautta olisi mahdollista tarjota maahanmuuttajille harjoittelu- ja työllistymistilaisuuksia, mikä lisäisi mielenterveyttä koskevan tietotaidon leviämistä myös tätä kanavaa pitkin. Aineiston tuottamisen kustannuksia on mahdollista laskea toteuttamalla ne painatuksen sijasta esitemateriaalia kopioiden, mikä on yleistynyt tiedotusmuotona. Hankkeessa laadittavia lyhyitä mielenterveydestä, mielen hyvinvoinnista ja mielenterveyden ongelmista kertovia yleisesitteitä voitaisiin levittää myös verkkosivujen välityksellä. Myös visuaalisten aineistojen kuten videoiden käyttäminen internet-sivustoilla on lisääntynyt, mikä voisi olla hyvä keino myös käännetyn aineiston keskeisimmät asiat esille tuomisen keinona. Valittavista aineistoista olisi tärkeää keskustella yhdessä kumppaniyhdistysten kanssa ja esitellä heille konkreettisesti mahdollisuuksia, joista he voisivat valita yhdessä hankkeen kanssa käännettävää materiaalia.

2. OVI-hankkeen kokemukset osoittavat, kuinka eri kulttuureissa suhtautuminen mielenterveysongelmiin ja niihin puuttumiseen on erilaisia. Internet-aineiston julkaisemisen jälkeen kumppaniyhdistyksiltä on tärkeää tiedustella, onko eri kieliversioihin kenties syytä laittaa johonkin kohtaan internet-sivustoa tietoa erilaisesta suhtautumisesta mielenterveysongelmiin

¹ Mari Maasilta, Anna Simola & Heidi af Heurlin (2008) Maahanmuuttajat mediankäyttäjinä

ja muusta maahanmuuttajaerityisestä teemasta, jolloin teksti kohdentuisi paremmin erilaiset kulttuuritaustat omaavalla lukijakunnalle.

3. Hankkeessa olisi tarpeen pohtia, voisiko se tuottaa internet-aineistoon ja muuhun Suomen Mielenterveysseuran aineistoon pohjautuvaa esitemateriaalia ja kenties audiovisuaalista aineistoa maahanmuuttajien mielenterveyteen liittyvistä asioista.

Vaikka internetin käyttö on yleistynyt, sen tavoitettavuuden ulkopuolelle jää mielenterveyden kysymyksistä kenties keskimääräistä vähemmän muutoinkin tietoa saavia maahanmuuttajia. Laaditusta internet-aineistosta laaditut tiiviimmät koosteet palvelisivat myös hankkeen tulosten juurruttamista ja levittämistä, sillä sitä voitaisiin jakaa hankkeen järjestämien tilaisuuksien yhteydessä ja kumppaniyhdistyksissä.

Hankekumppanuus ja verkostotyö

Hankkeessa on vuoden 2009 alkupuolella pystytty tiivistämään yhteistyötä hankekumppaneiden kanssa. Kumppaniyhdistyksille on esitelty ja tarjottu konkreettisemmin hankkeen toimintamuotoja sekä vahvistettu niiden yhdistystoiminnan edellytyksiä Monika-Naiset Liiton jäsenyhdistyksille suunnatun koulutuksen ja muille yhdistyksille tarjotun yhdistyskohtaisen ohjauksen kautta. Vuotta 2008 koskeneessa arviointikatsauksessa todettiin, kuinka kumppaniyhdistyksille on saatettu jossain suhteessa antaa niiden resursseihin nähden liiallisesti vastuuta hankkeen eteenpäin viemiselle. OVI-hankkeessa on siten edetty edellisen väliarvioinnin tilanteesta, jossa projektin toivottiin ottavan aktiivisemmän työotteen ottamiseen kehittämistyössä. Toisaalta hankkeen yhteistyö näyttää vahvistuneen etenkin Monika-Naiset Liiton kanssa, mutta tilanteen pysyneen suhteellisen samana pienimpien osallistujajärjestöjen eli Berden ja Irtyn kanssa. Hankekumppanuuden voi arvioida olevan vielä suhteellisen kaukana tiivistä yhteiskehittämisestä, sillä joltain osin, kuten aineistojen tuottamista, kehittämistyötä tehdään pitkälti projektitiimi- ja emo-organisaatiolähtöisesti.

OVI-hankkeen kokemusten perusteella kumppaniyhdistysten erityistarpeisiin on pyritty reagoimaan ja vuorovaikutus on lisääntynyt kumppanuusyhdistysten kanssa. Hankkeessa uutena toimintamuotona käynnistynyt yhdistyskohtainen ohjaus on osoittautunut onnistuneeksi tavaksi saada aikaan vuorovaikutusta kumppanuusyhdistysten avaintoimijoiden kanssa. Kun yhdistysten avaintoimijat säilyttävät järjestöjen resurssipulasta kiinnostuksensa hankkeen toimintaan, ajan myötä todennäköisyys saada laajemmin yhdistyksen jäseniä mukaan hankkeen toimintaan ja siten mahdollisuutta pysyvämpiin vaikutuksiin kasvaa.

Hankkeessa on itsearvioinnissa tuotu esille kehittämisehdotuksina epävirallisempien tilaisuuksien ja virkistätymispäivien toteuttaminen. Näiden käynnistämistä voi suositella, sillä tällaisen toiminnan kautta tavoitetaan yhdistysten johtajistoa laajemmin järjestön edustajia. Tapaamisten ja vuorovaikutuksen kautta saatettaisiin lisätä yhdistysten jäsenistön kiinnostusta hankkeen edistämisiin tavoitteisiin sekä madaltaa maahanmuuttajien kynnystä osallistua hankkeessa järjestettyihin koulutuksiin ja muuhun viralliseen toimintaan. Hanke toteutus lähestyy puoliväliä, mikä voisi olla hyvä ajankohta eri toimijoita kokoavan tilaisuuden järjestämiselle. Esimerkiksi kumppaniyhdistyksille tarkoitettu yhteinen epävirallinen tapaaminen tai tutustumiskäynti, jonka yhteydessä eri yhdistykset voisivat kertoa omasta toiminnastaan tai kulttuuristaan, voisi tarjota hyvän tilaisuuden toimijoiden toistensa tuntemisen ja yhteistyön lisäämiselle.

Hankkeen itsearvioinnissa on nostettu esille tarve kiinnittää erityistä huomiota kumppaniyhdistysten osallistamiseen sekä seurannan ja arvioinnin kehittämiseen. Myös ulkoisen arvioinnin näkökulmasta tämä on edellisessä arviointiraportissa todettua vahvistaneen keskeinen kehittämistehtävä loppuvuo-

delle, sillä vaikka projektitiimin sisäinen suunnittelu-, seuranta- ja arviointi on kehittynyt, se ei ole vielä ulottunut kumppaniyhdistyksiin. OVI-hankkeessa kumppaniyhdistysten osallistuminen hankkeen tavoitteen asetteluun tavalla, jossa ne voisivat täsmentää vuosittain yksityiskohtaisemmin omia tavoitteitaan sekä osallistuminen hankkeen seurantaan ja arviointiin on ollut vähäistä.

Hankkeen kokonaisuuden arvioiminen voi olla kumppaniyhdistyksille haasteellista, mutta konkreettiseen tavoitteiden asettaminen koulutuksiin ja verkostotyöhön osallistumiseen sekä aineistojen tuottamiseen voisi toimia yhtenä suunnittelun ja arvioinnin keinona. Hankkeessa on alkuvuonna 2009 laadittu sen koulutus- ja teemapäivätarjonnasta sekä verkostotoiminnasta kertovat koosteet, joita olisi mahdollista hyödyntää myös hankkeen yhdistyskohtaisten tavoitteiden asettamisessa ja arvioinnissa. Kumppaniyhdistysten kanssa voitaisiin keskustella arvioiden, mitkä olisivat ne hankkeen järjestämät koulutukset ja teemapäivät sekä verkostoyhteistyön muodot, joiden toteutumisesta he pitävät toimintavuoden aikana hankkeessa onnistumisena ja tavoitteiden saavuttamisena. Tällöin ei olisi kyse vain yleisluontoisten koulutus- ja yhteistyötoiveiden esittämisestä, vaan yhdessä jäsenyhdistysten kanssa keskustelemisesta ja arvioimisesta. Tällainen prosessi voisi myös sitouttaa toimijoita, kun olisivat itse konkreettisesti määrittämässä puolivuotis- tai vuosisuunnittelun tavoitteita.

Hanke on edennyt verkostotyössä ja se on konkretisoitunut, kun jokaiselle yhdistykselle on löytynyt yhteistyötaho tai -muoto verkostosta. Myös hankkeen verkostotoimijoille suunnatun kyselyn perusteella hankkeen verkostoituminen on käynnistynyt hyvin. Vaikka verkostotyö on ollut vielä suhteellisesta vähäistä, yhteistyö on koettu hyvin toimivaksi ja yhteistyötahoilla on kiinnostusta syventää jatkossa OVI-hankkeen kanssa tehtävää yhteistyötä. Toisaalta edellä koulutuksia koskevassa osuudessa tuotiin esille sen pohtimisen tärkeys, miten suuria muutoksia nykyisellä toiminnan volyyymillä hankkeessa saadaan, jos se etenee nykyistä toteutusvauhtia.

4. Hankkeessa olisi tärkeää luoda systemaattisempi kumppanuusyhdistyskohtainen suunnittelu- ja seurantamalli toiminnalle, millä voitaisiin terävöittää myös niiden kehittämistyötä.

Tällöin esimerkiksi alkuvuodesta tehtävien yhdistyskohtaisten suunnittelupalavereiden lisäksi toteutettaisiin lomakauden jälkeen yhdistysten kanssa arviointi tilanteen toteutumisesta ja täsmennettäisiin syksyn suunnitelmia, jotta toimintavuoden tavoitteet voitaisiin täyttää myös kumppaniyhdistysten omien tarpeiden näkökulmasta. Jos tällainen arviointi toteutettaisiin elokuun alussa ja dokumentoitaisiin, sen tuloksia voitaisiin hyödyntää myös ulkoisessa arvioinnissa ja saada sen kautta kumppaniyhdistysten ääni kuulumaan jokaisessa väliraportissa.

5. Etenkin pienten yhdistysten toimintaedellytyksiä vahvistamiseen tähtäävää yhdistyskohtaista ohjausta on tärkeää jatkaa, sillä pitkässä hankkeessa vuorovaikutuksen ja molemminpuolisen hyödyn saaminen toiminnasta on oleellista etenkin pienten yhdistysten sitouttamiselle.
6. Hanke lähestyy puoliväliään, jolloin sen olisi ryhtyä pohtimaan keinoja, joilla tavoitettaisiin yhdistysten avaintoimijoita laajemmin niiden jäsenistöä. Mitä laajemmin yhdistysten jäsenet saavat tietoa hankkeen edistämistä asioista ja osallistuvat sen toimintaan, sitä vaikuttavampaa ja todennäköisempiä pysyvämpää mielenterveyteen ja yhdistystoimintaan liittyvä tietotaito on kumppaniyhdistyksessä.
7. Hankkeessa voitaisiin käyttää kaksoisstrategiaa, jossa sekä pyrittäisiin vahvistamaan olemassa olevien kumppaneiden kanssa tehtävää yhteistyötä että tavoittamaan hankkeen mielenterveyttä koskevien koulutusten ja kenties myös yhdistyskohtaisen koulutuksen kautta laajemmin maahanmuuttajia.